

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ORUÇ ARUOBA

benlik

Oruç Aruoba benlik

Oruç Aruoba 1948'de doğdu. 1973'ten başlayarak Hacettepe, Tübingen, Victoria-Wellington üniversitelerinde akademisyenlik ve öğretim görevliliği yaptı. 1983'te üniversiteyi terketti, çeşitli yayın kuruluşlarında çalıştı, yazı ve çeviri işleriyle uğraştı. Hume, Nietzsche, Kant, Wittgenstein, Rilke, von Hentig, Celan ve Başo'dan çevirileri vardır. Metis'te 1990 yılında *de ki işte* ile başladığımız Oruç Aruoba koleksiyonunu felsefe kitaplarının yanı sıra şiir ve şiirsel metinleriyle sürdürüyoruz.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454509 Faks: 212 2454519
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com

Metis Felsefe
benlik
Oruç Aruoba

© Metis Yayınları, 2005

İlk Basım: Mayıs 2005
Üçüncü Basım: Ekim 2011

Görsel Tasarım: Oruç Aruoba
Kapak Tasarımı: Semih Sökmen

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
Sedat Ateş, Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No. 12/197-203
Topkapı, İstanbul Tel: 212 5678003

ISBN-13: 978-975-342-521-6

ORUÇ ARUOBA

benlik

metis

ORUÇ ARUOBA
KOLEKSİYONU

yürüme üçlüsü

yürüme, 1992
de ki işte, 1990
tümceler, 1990

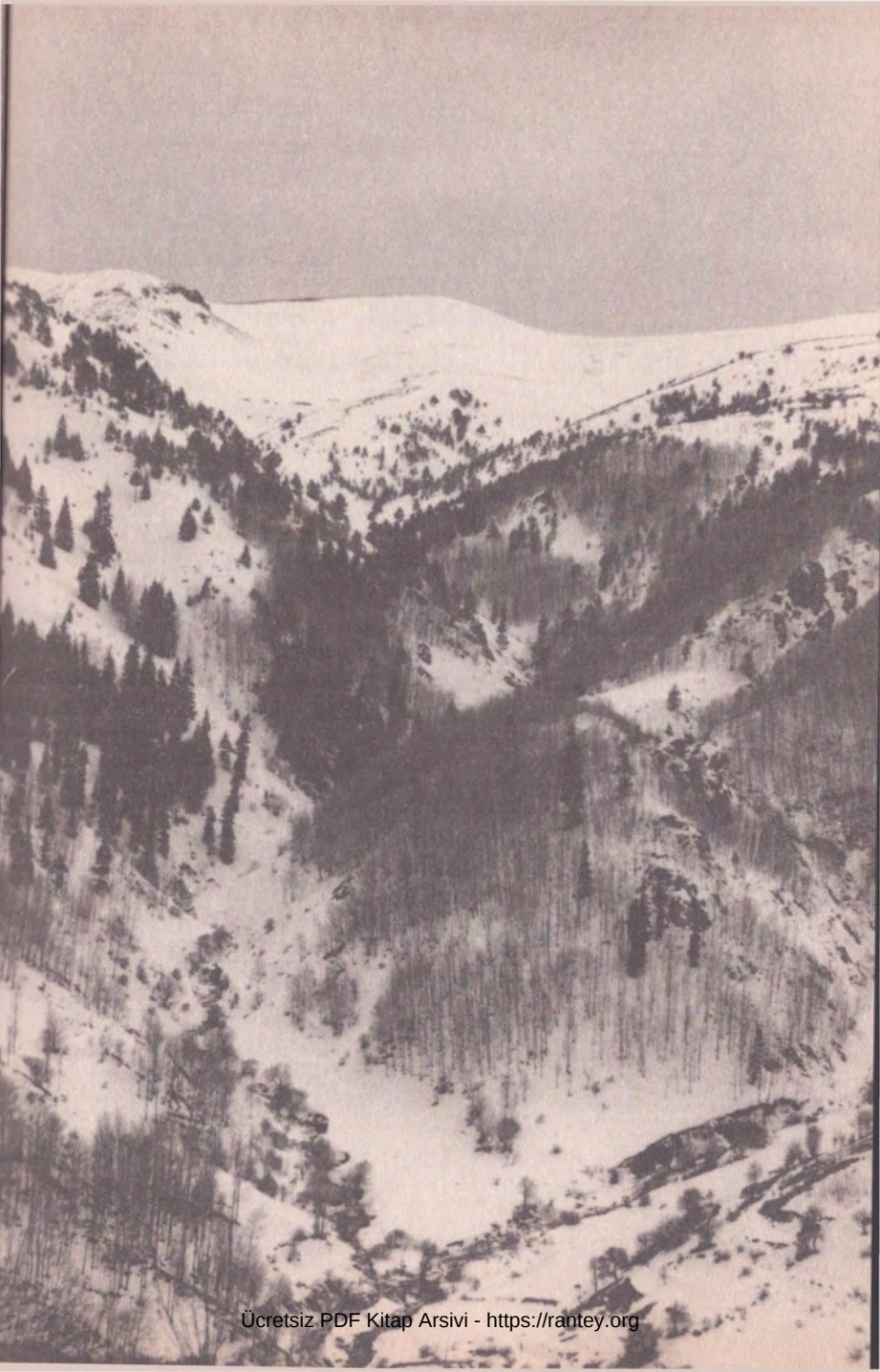
hani, 1993
uzak, 1995
yakın, 1997
ile, 1999
Çengelköy Defteri, 2001
olmayalı, 2003
benlik, 2005

şiiirler

ol/an, 1994, 2005
kesik esin/tiler, 1994, 2005
Geç Gelen Ağıtlar, 1994, 2005
sayıklamalar, 1994, 2005
Doğançay'ın Çınarları, 2004

**Gören, gösteren
Piyale Madra'ya**

22 Mart 2005

*Es muß in Sokrates eines Tages eine Umwendung
sich vollzogen haben.*

Karl Jaspers, **Die großen Philosophen** (1957), II 106

Sokrates'in içinde birgün bir dönüşüm
oluşmuş olmalı.

İçindekiler

benlik

12

Burada

15

YENGEÇ

33

SAHİCİLİK

SAHTELİK

üzerine

Geri-Bakışlı Notlar

139

The best thing, though, in that museum, was that everything always stayed right where it was. Nobody'd move. You could go there a hundred thousand times, and that Eskimo would still be just finished catching those two fish, the birds would still be on their way south, the deers would still be drinking out of that water-hole, with their pretty antlers and their pretty, skinny legs, and that squaw with the naked bosom would still be weaving that same blanket. Nobody'd would be different. The only thing that would be different would be you. Not that you'd be so much older or anything. It wouldn't be that, exactly. You'd just be different, that's all. You'd have an overcoat on this time. Or the kid that was your partner in line the last time had got scarlet fever and you'd have a new partner. Or you'd have a substitute taking the class, instead of Miss Aigletinger. Or you'd heard your mother and father having a terrific fight in the bathroom. Or you'd just passed by one of those puddles in the street with gasoline rainbows in them. I mean you'd be different in some way — I can't explain what I mean. And even if I could, I'm not sure I'd feel like it.

J. D. Salinger, **The Catcher in the Rye**, 1951, Ch.16

En iyisi de, o müzede, herşeyin her zaman tam olduğu yerde durmasıydı. Kimse yerinden kıpırdamazdı. Oraya yüzbin kez gidebilirdin, ve o Eskimo hâlâ o iki balığı tam o anda yakalamayı bitirmiş olurdu, o kuşlar hâlâ güneye doğru yolda olurlardı, o geyikler, güzel çatalı boynuzlarıyla ve güzel, sıska bacaklarıyla, hâlâ o delikten su içiyor olurlardı, ve o çıplak göğüslü kızıl-derili kadın hâlâ aynı battaniyeyi dokuyor olurdu. Kimse farklı olmazdı. Tek farklı olan şey *sen* olurdun. Şu kadar büyümüşsün falan diye de değil. Ondan değil, tam olarak. İşte, öyle, farklı olursun, o kadar. Bu sefer üstünde palto olur. Ya da, bir önceki sefer sırada eşleştiğin çocuk kızıl çıkarmıştır ve yeni bir eşin vardır. Ya da sınıfı Bayan Aigletinger'in yerine geçen bir başkası götürmektedir. Ya da annen ile babanın banyoda tutuştukları müthiş bir kavgayı iştmişsindir. Ya da biraz önce sokakta şu içlerinde benzinden gökkuşakları olan birikintilerden birinin yanından geçmişsindir. Demek istiyorum ki bir biçimde *farklı* olurdun — ne demek istediğimi açıklayamam. Açıklayabilseydim bile, bunu yapmak içimden gelir mi, pek emin değilim.

benlik

[...] das Problem einer Weltbeschaffenheit ohne Rücksicht auf unserer wahrnehmenden seelischen Apparat [ist] eine leere Abstraktion, ohne praktisches Interesse.

Freud, *Die Zukunft einer Illusion*, X (1927)

[...] dünyanın nasıl bir yapısı olduğu sorunu, bizim algılayan ruhsal düzeneğimiz hesaba katılmaksızın, boş bir soyutlamadır, bunun da kılgsal bir önemi yoktur.

Başlığı sonradan düşünüp koydum.

— Gerçi başından beri, düşündüklerimin "ben"’in (ben'im...) çevresinde döneceği belliydi; ama, verimli olacağı benzer bir eğretilmeden yolaçıkan ilk irdeleme, ana metinde, her ele alışımında, kendi kendine biçimlendi; yıllar içinde de, kendi 'önce'sini ve 'sonra'sını bularak, en eski yazdıklarım — yaşadıklarımın 'arka'sına ve 'önü'ne— kadar geri gitti — bir de, tabii, kendisinden önceki dokuz cilt içinde kapsanmış şu kadar kitabın onuncu cildi olmanın ağır sorumluluğunu yüklenmeğe kalkıştı — 'üzerine vazife'ymiş gibi!...

Halbuki, her seferinde, o anda ('şimdi-burada') içinde bulunduğum konum belirleyici olmalıydı, yazdığım üzerinde — öyle de oldu gerçi; ama, gene, her seferinde de, metinler 'genel-geçer' bir niteliğe bürünmeğe yeltendiler.

Buna izin vermemeğe çalıştım — ne kadar becerebildim, bilmem : başından beri —biraz belirsiz bir biçimde; belki yalnızca bir tür ses içeren bir 'gramer' yapısı olarak— kendime koyduğum yazış biçiminden sapmamağa çalıştım; ama, metinlerin, birçok noktada, hem de çok sık, benim denetimimi de, kendime koyduğum ölçüleri de, zorladıklarının farkındayım.

(Özellikle, kitabı bütünlemek işleminde kullandığım 'motto'ları belirlemek; seçmek ve ayıklamak, konusunda (hele, Edip Cansever'den alıntılar yapmak istediklerimde), beni zorlayan kararsızlıkların (: acaba yalnızca alıntıları verip metinden vaz mı geçmeli?...) —ve sonunda verdiğim kararların— okuru, benim kadar 'fazla' yormayacağını —yormamasını— umuyorum...)

— Bütün bunlara karşın, bu başlık altında biraraya gelen metin toplamı, gene de, alışılmış anlamında, 'özyaşamöyküsel' *değildir* : dikkatli okur, bu kitap içindeki metinlerin 'birinci şahıs'ta olduğunu; ama, "benlik" sözcüğünün —bir kavram niteleyici anlamında— geçmediğini, görecektir.

— Bir de şunu: bu metinlerde ne görürse görsün, ya da gördüğünü sansın, bunun, *kendi* gördüğü —göreceği, görebildiği; *kendine* ait— birşey olduğunu : yani, kitabın, aslında 'ikinci —yani, işte, 'üçüncü— şahıs'ta olduğunu...

o.a.

Gümüşsuyu

23 Eylül 2002 / 23 Mart 2005

Bir sıkıntı şiiri gibi
Sıkıntı
İşte
Tam orada duruyorlar
Umutsuzlar Parkı (1958)

Ben burda bir sıkıntıyım, atımdan iniyorum
Benim atım her zaman.

Yılıkı (1961)

Biz sahi nerelerde kalmıştık?
Biz böyle nerelerde, yorgun, yaralı
Bir atın tek başına bir ovayı kapladığı
Oralarda
Tragedyalar II (1964)

Dışarı çıkmadık, çünkü hep dışardaydık
İçeri girmedik, çünkü hep içerdeydik
Bir oteldik ki hepimiz
Öylece otel kaldık.
Sera Oteli (1985)

Var mıydık? Belki.. biraz
"Bir Sıra Dil Balığı" (1956/57?)
Argos, 32

Edip Cansever

Burada

Belirsiz olan ne?

Ölülerden
Boşalan yeri doldurur doğa
Yansır beyaz hayvan
kemikleri, taşillar
Yok oluşun içinde
İri bir yengecin sırtı
arasıra.

1.

Ne demek "burada" olmak?

2.

Kalmakla, durmakla, yani uzamla ilgiliymiş gibi görünüyor 'bura(da)' nitelemesi — oysa, en iyi müzikte görülür o : hiç durmayan bir 'şimdi'de — uzamsız...

Ama 'burada' nitelemesinin kullanılması uzamdan nasıl bağımsız olabilir, diye düşünülebilir — şöyle bu niteleme, herşeyden önce, onu kullanan *birisini* varsayar. "Burada", dendiğinde, (nitelenen neyse ne) niteleyendir nitelemenin ilk belirttiği: 'Burada' olan, 'burada' diyenin bulunduğu yerde bulunur. Bu durumun en iyi göstergesi de, birisinin birisine "Buradayım", demesidir. — Burada da, 'burada' diyen ile burada olduğu söylenen, çakışır:-

"Buradayım" bir bilinç dizisini varsayar, gerektirir; gerektirmiştir, bu nitelemenin kullanılması, demek ki.

*Ben ki yengeçleri bilirim
daha çok. Birini
Yıllar var unutamadım
Dönüp duruyordu bir taşın
etrafında
Sanki bir hırçınlıktan
damıtılmış ya da bir
sıkıntıdan
Ve geçer gibiydi tekrar bir
başka sıkıntıya
Gömüldü kumlara iyice,
şöyle bakındı
Gördüm kendi büyüleriyle
keserken kışkacını
O gün bu gündür anladım
ağrıyı, taşıdım da.*

3.

"Buradayım" diyen, kendi bilincindedir herşeyden önce: —Evet, uzamsızlığıdır dilegetirdiği. Ancak zaman içinde bir yerdir, bu ni-telemeyeyle belirtmeğe çalıştığı. Bir 'yer'dir 'bura(sı)'; ama, bulunul-makta olması ancak zamanın çer-çevesi içinde gerçekleşebilecek bir 'yer' 'bura(sı)', birinin bulunmak-ta olduğu yer değil, bulunduğunu belirttiği yerdir (her bulunulan yer bir 'bura' —birisinin 'bura(sı)nı— oluşturmaz; oysa her bura(sı) biri-sinin burası olarak onun yeridir). Örneğin, bir başkasının kişinin bu-lunduğu yeri 'tespit' etmesi ("Ora-da" demesi) bambaşka bir iştir. 'Burada bulunma'da sözü edilen 'burası', işte, *sözü edilen* bir yerdir; "Buradayım", bir önermedir : dile-getirenin kendi üzerine bulundu-ğu bir önerme...

İkincisi, bir başkasına —başka birisine; ötekine— *söylenen* birşey-dir, "Buradayım" önermesi dile-getirilen, iletilen birşeydir; bir tümcedir.

Bir başkasına seslenmektedir "Buradayım" diyen —ona bir an-

lam iletmenin anlamıdır, önermesinin dilegetirdiği.— Ancak, sınır durumunda, kişi kendi kendine de "Buradayım" diyebilir o durum, bilinç içeriğinin bilinçlenme gereksinimi ile çakıştığı yerdir — belki, kendi 'yer'inin belirsiz —sallantılı, kaygılı, ürkünç— hâle gelmesiyle ulaştığı bir bilinç içeriğidir bu.

*Büyüdür ölüm, kültrengi
harcıdır
sonsuzluğun
Bir vahşet gibi yaratılır
orda umut
Gerer kayalar kaburgalarını
Katırtırnakları arasında
Arabalar biter, atlar birikir
Bir tanrı gelir belli belirsiz,
ne kadarlık bir
tanrıysa
Büyüdür çünkü ölüm
Kültrengi harcıdır
sonsuzluğun.*

4.

Dolayısıyla, bir hazır-olmayı dilegetirmektedir; çünkü 'burası', "Buradayım" diyen için, bazı şeylerin başlangıç noktası olma anlamını taşır — o 'bura'dan başlayarak olanaklı bir 'ora'ya doğru, zaman içinde bir süreç öngörülmektedir.

Bu süreç, (o 'başlangıç noktası') "Buradayım" diyenin bir eylemi olabileceği gibi, onun, bir başkası ile (belki kendisi de 'ora'da bulunan ile) buluşması; ikisinin, birlikte birşeyi başlatmaları, yapmaları, yaşamaları da olabilir.

Bir bekleme yeridir öyleyse 'burası'; bu da onun salt zamansal niteliğini belirtir. Uzamsal olmadığı

ayrıca şuradan da bellidir ki, 'burası', farklı uzamlar olabilir — yani, "Buradayım" diyen, bunu derken çok farklı uzamsal konumlar da bulunabilir —hatta, bir yerden bir başka yere doğru gidiyor; *yolda*, olabilir—; oysa söylediği, bu konumların hepsi için eşit ölçüde geçerlidir: hep 'burada'dır — yani, nerede duruyor ya da nereye yürüyor olursa olsun, "Buradayım" diyorsa, 'ora'dadır — öyleyse, önemli olan nerede 'bulun'duğu değil, bulunduğu yer için 'burada' demesidir.

Bir de tutum içerir, "Buradayım" diyenin kurduğu bilinç zinciri: 'Burada'sında olmakla bulunduğu konum ve 'burada'sının başlangıcı olacağı süreçle ilgili bir tutumdur bu "Kabulleniyorum" — "Tamam — öyle olsun" / "Pekâlâ; öyleyse, öyle..." / "Ne olursa olsun, hazırım, razıyım" — gibi bir anlamı vardır. 'Burada'sının bilincinde olan ve bunu (ötekine) bildiren, oradan yola çıkan süreç(ler) konusunda hazırdır, kararlıdır.

Gerçi kurnazdır doğa,
alımlıdır da
Her gün biraz olsun geri
verir aldıklarını
Sızar kentlere, evlere,
dölyataklarına
Bir gün ki ölü bulmuştum
kendimi,
korkmuştum
Öyle bir yok olma saatinde,
bir kuytuda
Sanırım boynumdaki bu
yara izi ondan
Kaplanır sabahları göğ
uzansam
Geceden kalma bir yıldızla
Buz rengi bir yıldızla.

5.

'Bura', "Buradayım" önermesini dilegetiren için, bir toplanma yeridir — sanki, kendisini bir bütün olarak bir konuma, bir duruma getirmiş ya da getirmekte — bir yere gelmiş ya da gelmekte— ve oradan çağırıda bulunmaktadır : belli birisine sesleniyor olmasa bile (ki çoğunlukla öyledir), söylediği, "Beni bulmak isteyen; gel — işte Buradayım"dır. Belki ilkin ona seslenilmiştir, ya da değil: Bir yanıt da olsa; örneğin, "Orada mısınız?" sorusunun yanıtı olan "Evet" gibi, değildir. "Neredesin?" sorusunun yanıtı olduğunda bile, sorana yerini belirtme amacından öte bir anlam taşır.

(Eski Ahit'in Tanrı'sı, zaman zaman, 'seçtikleri'ne seslenir:-

"İbrahim, İbrahim—neredesin?"

"İşte ben—buradayım."

Dinin mantığı içinde, Tanrı'nın, İbrahim'in 'nerede' olduğunu bilmemesinin —onu görememesinin— olanaksız olduğunu düşünürsek, ona seslenmesinin amacının onun 'yer'ini 'tespit' etmek de-

ğil; nasıl bir *bilinç konumunda* olduğunu kendi ağzından işitmek, olduğunu anlarız. Dolayısıyla, İbrahim'in verdiği yanıt da, 'şu şu yerdeyim' saptamasını bildirmek değil; 'söyle söyleyeceğini—ben hazırım' gibi bir anlamdır.)

Bu anlam, bir sorunun yanıtı olmadığı durumlarda açıkça belirir: Kendiliğinden, konumunu, yerini belirtenin durumunda — bu açıdan, bir başkasına ya da başkalarına yönelik bir seslenme olmayabilirdi: Belirtmiştik: kişi, kendi kendine de, "Buradayım", diyebilir — ama, işte, beklemenin her zaman birşeyi ya da birisini bekleme olması açısından, yalnızlıkta söylendiğinde bile, böyle bir yönelme taşır.

Ve uykum

Yeni bitmiştir daha, üstelik

Geri veriliyordur bana

Düşlerimin o karmaşık

mimarisi

Dalgalar susmuştur çoktan,

denizse gümüş

sikkeler gibi

harcanıyordur

6.

'Burada' olmak —ve bunu söylemek; "Buradayım" demek— ne demek, temelde?

Birşeyin hesabını vermeğe hazır olmak gibi birşey — hesabına hazır olunan bu 'birşey' de, bütün bir yaşam olabileceği gibi, kişinin

*Aşağıdan yukarıya
Yukarıdan aşağıya
Nedense her başlangıçta bir
acı vardır. Sabah
Kuşatır bu acıyı önce
Eskiyip gider sonra da.*

bir sözü, bir eylemi de olabilir. Yaşamı açısından taşıdıkları anlam bakımından, bu söz ya da eylemin imledikleri, söylenen açısından fark yaratmaz.

Yani, aslında, hep bütün bir yaşamın ağırlığıyla söylenir, "Buradayım" sözü.

Çünkü o yaşamın bütün anlamına yönelmiştir temelde, bunu söylediği anda, bunu söyleyen bütün yaşamına verebileceği — vermek durumunda kalınca vermekten çekinmeyeceği; beklediğini bulunca, isteyebileceği— bir yönü dilegetirmektedir. Bir yolayırmıdır üzerinde bulunduğu; bulunduğu, "Buradayım" dediği yer, demek ki, 'saptanmış' bir yer değil, bir yola götüren bir yöndür.

'Bura(sı)', bir kapıdır, temelde — bir yönde olan bir yolağzındaki bir kapı : biri(si)nin içinden geçebileceği — geçmekte olduğu, ya da, en azından geçmeğe hazır olduğu— bir kapı...

Ancak, 'bura(sın)da' bulunan, yönün nereyi gösterdiğini, kapının hangi yola açıldığını (aslında, önünde yürünebilir bir yol olup

olmadığını) bilmemektedir henüz — çünkü, işte, daha, 'bura'dadır. Bulunduğu yeri bilir yalnızca — 'bura'dan 'nere'ye gidebileceği, gideceği (genel olarak gidilip gidilemeyeceği), bilgi alanının içinde değildir, henüz — belki de hiç olmayacaktır...

*Ve yengeç batırır göğsünün
ortasına kısılcını
Tam göğsünün ortasına.*

7.

Böylece, "Buradayım" diyen, bir bekleme ile bir yolun başında olma bilincini birleştirir, tutumunda.

Durduğunun, beklediğinin (— belki, gelmeyeceğini bildiği birşeyi ya da birisini beklediğinin) bilincindedir; ama, bu bilinç, ileriye dönük, geleceğe yönelen tutumuyla, aynı zamanda, zamanı gelince bir yere doğru yolaçıkma kararlılığını da içinde barındırır:-

"Buradayım" diyen, demek ki, aynı zamanda, "Günü gelince burada olmayacağım", dilegetirişi ile, "Yönü bulunca yola çıkacağım", dilegetirişine de hazırdır. Bu iki anlam, bir bakıma, "Buradayım" önermesinin içleminde kapsanır. Ancak bunlar, "Buradayım" diyenin (dolayısıyla, 'ileri'de 'orada ol-

mayacak', 'yola çıkacak' olanın) dolaysızca kendi eylemine bağlı olmayan, bazı dış, ek koşullar gerektiren anlamlar olarak, "Burada-yım" önermesinin sonuçları; ondan yapılan çıkarımlar olarak da görülebilir.

Artık

Görüp göreceğiniz ölü bir

yengeç

kabartmasıdır

Her gümüş sikkenin

üstündeki

Yalnızca bir kabartma.

8.

'Burada' olma bilinci, çevre 'dünya'dan kişiye doğru uzanan ilişki uçlarının toplandığı ve düğümlendiği bir noktanın (bir 'yer'in *topos*) varlığına ilişkindir. — Bu bilince, aslında, her insan, her düşündüğü anda, sahiptir; ancak, bu ('sıradan') bilinç içinde, içeriğin yönelişi, o yoğun noktadan, ilişki iplikleri boyunca, dışarıya doğrudur. Bu —çoğunluk— durumlarda, bilinçlendirilen, kişinin uzamsal konumudur o —fiziki, toplumsal, iktisadi, kültürel, vb.— yerinde kendine ulaşan ilişkiler içindeki konumudur, ilgilenilen — kendi dışına yönelmiştir, kişi...

Bazı ender anlarda ise, kişi, iplikler boyunca, içeriye yönelen, katı düğüm noktasında toplanan bir

içeriği bilinçlendirir. Bu durumlar-
daysa, kişinin ilgilendiği artık 'dış'
ilişkileri değil, kendi konumunda
toplanan içeriğiyle, zaman içinde
'akıp geçmekte' olan yaşamıdır —
geçmişinden geleceğine akan olu-
şumlarıyla şimdide odaklaşan ya-
şamı...

"Buradayım" önermesi bu bi-
linç içeriğinin dilegetirilişidir. Bu
önerme, o 'yer'i gösterir; o içerik
de, o kişinin 'kendi'sidir.

Derken

*Kaskatı kesilir gök, fırlatıp
atar bir kırlangıcı*

*Ürperir yosunlar, deniz
şakayıkları, batık
gemiler*

*Yaşlı balıkçılar
sandallarında*

*Kayalar, balık sürüleri ve
fenerler*

*Ve hayalet gemiler türer
çıkarak
kınlarından*

*Yonulara döner tayfalar,
çarşı*

*Camlara, aynalara
yapıştırılmış
bitkiler*

9.

"Buradayım" dilegetirişinde
bulunulabilmesi için gerekli —ina-
nılmaz karmaşıklıkta— bilinç iş-
lemine düşünersek, bu 'katı dü-
ğüm'ü daha iyi anlarız:-

Geçmişinden şimdisine —'şu
an'ına— uzanan bir yolu katetmiş
olmanın bilinç içeriği; bulunduğu
bu 'şimdi'den ileriye, bilinmeyen
bir yönde, bir yola açılmakta ol-
manın bilinç içeriğine, bitmiştir.

Gelmiş; durmakta; gidecek, ol-
ması —üç ayrı bilinç boyutu—, bu
yoğun noktada çakışmıştır. *Hic et
nunc* bu çok yalın görünen for-

Yoktur ki görünsün bir
intihar anının
gölgesi
Ölü bir şeyin gölgesi yoktur
ki

mül, aslında, yaşamın tam bir çözümlemesinin verebileceği en son/en temel ögedir: Her yaşam, belli bir anda belli bir yerde bulunmalardan oluşur: "Şimdi, burada" nitelemesi, içeriği ne olursa olsun, her yaşam anında eşit geçerlilik taşıyan bir saptamadır.

Ama bu demek değildir ki yaşam *hic-nunc* 'atom'larının bir toplamıdır; tabii ki, süreler, aşamalar, dönemler vardır yaşamda — bir noktadan bir noktaya katedilen yollar, belirli sayıda yıllar süren oluşumlar, ancak bir aşamanın tam olarak katedilmesiyle açılabilen yönler — bir sürekli yürüyüş... Ama, böyle bir yürüyüş olan yaşam içindeki bilinç anları, yürüyüşün soluklanma anları, araları, duraklarıdır — durulduğunda bilinçlendirilir yaşam yürüyüşü ancak...

Bilinçlendirme (eğretilemeyi sürdürürsek), yürüyüş sırasında dönüp geriye bakma ("Nereden nereye geldim — ne kadar yol kattım?") ve, ileriye bakma ("Nereye doğru gidiyorum — ne kadar yolum kaldı?") anları ise, bu iki 'bakma' bakımından da, yürüye-

nin, durmuş olmasını varsayar —
yol, anlamını durakta kazanır...

İşte bu duraklar, 'şimdi-burada'
çerçevesine yerleşen bilinç içeriği-
nin oluştuğu noktaldır.

*Fıskırır kazılardan birbiri
ardı sıra yengeçler
Sütunlar, kemerler, eski çağ
mozaikleri üstünde
Posta kurşunları üstünde,
kandiller ve
çanaklar
Armalar, tapınaklar, yüzük
taşları üstünde
Ve yengeç ki onca dönüşten
sonra geriye
Yetişir kendi ölüm törenine
yeniden*

10.

'Şimdi-burada' — işin aslı, hiç-
birzaman böyle değildir; 'şimdi'de
de, 'bura'da da —sanki, bir 'dün-
ya'nın saptanabilir bir belirgin
'nokta'sında— değildir yaşam
çoktan geride kalmış, anı olarak
durağanlaşmış; hem de, çoktan
öteye geçmiş, ulaşılmak istenen
ereklere doğru yürüyüp ilerlemiş-
tir. Garip bir biçimde, ancak geldi-
ği yer ile çıkacağı yol iyice belirsiz-
leşince bilinçlendirir kişi 'şimdi-
burada'sını : *artık* orada olmayaca-
ğı belirginleştiğinde, 'ora'sı da be-
lirginleşmiştir. Örneğin, epey bir
süre içinde bulunduğu, önemli —
şiddetli, sevinçli, ağırlı— şeyler
yaşadığı bir uzama, birgün, bakıp,
"Burası öldü artık...", dediğinde...

(Burada (!), "dünya" kavramına
başvurunca, bir açıklama verme-
miz gerekli hâle geliyor:-

Dünya, bir 'çevre', bir 'yer' (*topos*) ile onun içinde 'yaşayan' insanların yapıp-ettiklerinin ve ilişkilerinin toplamından (*ethos*) oluşmaz — bir insanın, bütün bunları da içeren bir yönelmeyle, yaşadıklarıyla ilgili düşüncelerini (anıları, gözlemleri, algıları...) kendi çevresinde toplamasıyla, oluşur ister 'gerçek' anlamda, bütün bunları (o *topos* ile o *ethos*u; 'bulunulan yer' ile 'yaşanılan yer'i) edimleriyle, eylemleriyle kurduğunda; ister de 'tinsel' anlamda, düşüncesinde 'kurduğu'nda...

Dünya, her bakımdan, ancak kurulmakla varolur ona yönelmiş, onu kurmağa çalışan bir çaba yoksa, dünya da yoktur, olmaz.

Çünkü dünya, 'gerçek' ('somut', 'olgusal', 'maddi', vb.) denilen niteliğine ulaşmak için de, önce 'tinsel' —düşünsel— olarak kurulmak zorundadır : kur/ul/mak...

'Dünya', kendi kendine oluşan (bit/en *physis*) 'doğa'ya karşılık, insanın oluşturduğu —tasarımlayarak kurduğu, bağlantılar kurarak yaptığı, ilişkiler kurarak varet-tiği— bütünse, bu, bir *bütünleştir-*

me ediminin ürünüdür; çünkü o oluşturulmuş 'gerçeklik' olarak bütünlenerek tek bir tamlıkta birlikleşmesi de, gene, bir tasarımılanmayı ve kurgulanmayı gerektirir.

Dünya, tek bir bakışla tek bir bütün olarak kurulabiliyorsa, vardır, olur — 'gerçek' olarak da, 'düşünsel' olarak da...)

'Şimdi' kavramında odaklaşıyor demek aslında, *hic-nunc* nitelemesi "şimdi" diyebilen kişi zaten bir 'yer'dedir — oysa tersi doğru değil kişi gerçi, zaten, hep 'bir yerde'dir; ama ancak kendi bilincine ulaştığı anlarda, "Buradayım" içeriğini kurar; ancak da *o zaman* ('şimdi'), o 'yer'de bulunmasının anlamını örten perde kalkar.

Böylece de, gene garip bir biçimde, 'burada'(sı)nın bilincine ancak zaman içinde; çok sonra ulaşabilir kişi — 'ora'dan çoktan uzaklaştıktan sonra...

Burada —yani, *burada*—, önemli olan anılardır — kişinin anımsayabildikleri : oysa, onları 'orada' — o, artık bulunmadığı 'bura(lar)'

da— yaşıarken, yanılıyordur belki — belki, o zamanki 'burada'sında bulunan öteki kişiler (işte, şimdi —artık, onlar, 'orada' değillerken), "Öyle değildi ki", diyebilirlerdi.

*Ve ölüm, o gözüpek savaşçı
Bir yandan kendi
büyüsüyle çizerken
yazgısını
Yazar bir kelimelik tarihini
de.*

11.

İşte, 'anı', 'bura'nın karşıtıdır yalnızca 'sonra'sı değil — 'ora'dan geçip 'bura'ya gelinmenin 'iz'i falan değil — şimdiki 'bura'nın o zamanki 'bura'yı örtmesi, kapatması, silmesidir. Anı, *artık* burada olmayan bir ânın içeriğidir — yani burada olmayanın buradalık içinde belirişidir.

*Belli ki bir yol bulmuştur
yengeç
Kumlardan değil,
kendinden gidilen
bir yol
Ne var ki, rüzgâr ileri
olduğu için külden
Ölümden önce geldiği
içindir sezgi
Duyar insan bu gereksiz
yüzgeçleri
İki gök arasında kımıldayan*

12.

'Anı' ile 'an'a geri dönmek durumunda kalıyoruz, bitirmek için:-
'Bura(da)'nın ânı, "Buradayım" dilegetirişinde bulunabilmek için gerekli süre kadardır; ama anı haline gelince, kalıcılık kazanır, sonsuzlaşır, bengileşir.

Bu açıdan, her an, ancak belli bir zaman ve uzama bağlıyken, anılar, zamansız ve uzamsızdır.

*Tanımazsa da kendini bir
başkasının düşü
gibi.*

*Üç kişiyle başka türlü
konuşulur, bir
kişiyle
Kendini açıklar insan
Bir vahşet gibi de olsa
yaratılır orda umut
Hızlı bir ibreye döner
yürekse
Yaşamını içerirken bir
yandan
İşler ölümünü de.*

Edip Cansever, YENGEÇ
(Kirli Ağustos 1970)

Bu yüzden anı haline gelmiş
bir 'burada'lık ânı, artık, anımsa-
ma işlemine bağlı olarak, her an
her yerde olabilir.

13.

Dolayısıyla, hep biryerlerimiz-
deyizdir de, —şimdi, burada—
hiç buradamızda olmuş muyuz-
dur, diye, gene, sorulabilir : olma-
mışızdır ki hiç — hep buradamız-
dayızdır da, hiç kendi yerimizde
olmamışızdır:-

Dünyamızda...

Ama, işte, buradayızdır.

Dünyamızda —

Burada

yız.

YENGEÇ

Der Geist: Also, Identitæt beider, des Subjeckts, und Objectts wære dein Wesen, als Intelligenz?

Ich: Ja.

Der Geist: Kannst du nun diese, die Identitæt, das, was weder Subjeckt, noch Objectt ist, sondern beiden zum Grunde liegt, aus dem erst beides wird, — kannst du es fassen, desselben dir bewusst werden?

Ich: Keinesweges.

Joh. Gottl. Fichte
(1800, II 225)

Tin: Öyleyse, ikisinin, özne ile nesnenin, özdeşliği, senin, düşünen varlık olarak özün oluyor demek?

Ben: Evet.

Tin: Pekâlâ o zaman, onu, bu özdeşliği, ne özne ne nesne olan, ama bunların ikisinin de temelinde yatanı, ikisini de ilkin oluşturanı, — onu kavrayabilir misin, bilinçlendirebilir misin?

Ben: Hiç yolu yok.

Einen Gott trägst du mit dir herum und weißt es nicht, du Unseliger! Meinst du, ich rede von einem silbernen oder goldenen Gott außer dir? In dir selbst hast du ihn und merkst es nicht, wenn du ihn mit unreinen Gedanken befleckst oder durch schmutzige Handlungen. In Gegenwart eines Gotterbildes würdest du nicht wagen, zu tun, was du tust. Nun aber [da] Gott selber in dir gegenwärtig ist, der alles sieht und hört, schämst du dich nicht, etwas Schlechtes zu denken oder zu tun?

Epiktetos, II, 8 (Schmidt, §19, S. 67)

When I introspect and analyse my experiences as carefully as I can I seem to find among my other conative tendencies a standing desire to do what I believe to be right, as such, and to avoid what I believe to be wrong, as such. Sometimes it overcomes other desires and sometimes it is overcome by them. But, even if it were always overcome, I should still recognize its presence, making right-doing a little easier and pleasanter, and wrong-doing a little harder and less pleasant, than they would otherwise be.

C. D. Broad, **Five Types of Ethical Theory** (1930), 1962, p. 282-83

Dies denkend, erfahren wir im Sein selbst daß in ihm ein zu ihm gehöriges "mehr" liegt und so die Möglichkeit, daß auch dort, wo das Sein als das Wagnis gedacht wird, Wagenderes walten kann, als selbst das Sein ist, insofern wir dieses gewöhnlich vom Seienden her vorstellen.

Heidegger, "Wozu Dichter?" (29 Aralık 1946), **Holzwege** 1972, S. 286

Bir tanrı taşıyorsun kendinle birlikte oraya-buraya da, bunu bilmiyorsun, sen ey Kutsuz! Sanıyor musun öyle dışındaki bir gümüşten ya da altından tanrıdan sözediyorum? Sen kendi içinde sahipsin ona da, farkına varmıyorsun bunun; onu, temiz olmayan düşüncelerle, ya da, kirli eylemlerle lekelediğin zaman. Bir tanrı tasvirinin yanında bulunsaydın, o yaptıklarını yapmayı göze alamazdın. Halbuki, tanrının kendisi senin içinde bulunduğu, herşeyi gördüğü ve işittiği halde, utanmıyor musun kendinden, kötü birşey düşünmekten ya da yapmaktan?

İçebakışla yaşantılarımı yapabildiğimce dikkatle çözümlediğimde, öteki yönelim eğilimlerim arasında, doğru olduğuna inandığımı, öyledir diye yapma, ve yanlış olduğuna inandığımdan, öyledir diye kaçınmayla ilgili bir arzuyu, sürekli, bulur gibi olurum. Bu, bazen başka arzuların üstesinden gelir, bazen de onlar onun. Ama, herzaman üstesinden gelinseydi bile, gene de onun orada bulunduğu farkına varırdım: doğru yapmayı biraz daha kolay ve hoş, yanlış yapmayı da biraz daha zor ve nahoş kıldığının; o olmasaydı da, bunların öyle olamayacağını.

Bunu düşünerek, varlığın kendisinden şu yaşantıyı ediniyoruz ki, onda, ona ait olan bir "daha da"; ve öylelikle de, şu olanak yatıyor : varlığın göze alıp girişmek olarak düşünüldüğü yerde bile, alışılmış anlamda varolandan çıkarak tasarımıladığımız varlığın kendi olduğundan daha da bir gözüpük ortaya çıkıp, ona egemen olabilir.

[...] und im Grunde ist Odysseus bei der Heimkehr ganz derselbe, der, zwei Jahrzehnte vorher, Ithaka verließ. [...] denn nur im Laufe eines schicksalreichen Lebens differenzieren sich die Menschen zu voller Eigentlichkeit;

Erich Auerbach, **Mimesis**, §.1 [Mayıs 1942-Nisan 1945, Istanbul]

[...] ve temelde, yurdadönmekte olan Odysseus, yirmi yıl önce İthaka'yı terketmiş kişiyle tıpatıp aynı kişidir. [...] çünkü insanlar ancak alınyazısı zengin bir yaşam boyunca farklılaşarak kendi tam sahiciliklerine ulaşırlar;

*Acaba kim bilen doğrusunu? Hatta ben
kıyı bucak kaçırın ben ruhumu
sanki ne anlıyorum?*

İsmet Özel, CELLADIMA GÜLÜMSERKEN ÇEKTİRDİĞİM
SON RESMİN ARKASINDAKİ SATIRLAR, 1984

*Kendim olmak gibi bir kaygım yok galiba. (Gülerek) İşte nasıl yazıyorsam
öyleyimdir diyorum herhalde. Bu da yine imgelere getirecektir bizi ama,
kendim olmak diye bir kaygım yok, onu anlatmak çok güç. Nasıl tasarlı-
yorsam, nasıl yaşıyorsam öyle oluyor. Kendim olmak, başka bir şey değil
ki, çünkü onun dışında, onun ötesinde bir kendimlik yok ki, kendimlik
burada söylediğimde, yazdığımde, yaptığımde.*

[...]

*Kendim olmak diyorduk ya, zaten öyle olunuyor, kendim olayım diye de-
ğil, birtakım cendereler yarattığım için kendime.*

Bilge Karasu, [1993], "Bitmemiş Bir Konuşmadan",
yay. haz. M. Arslantunalı, Bilge Karasu Aramızda, 1997, s. 14, 18

0.

İçimde bir yengeç var.

Yaşadığım çeşitli durumlarda olup-bitenlerden çıkarıyorum varlığını : öyle şeyler oluyor ki bu durumlarda, benim 'özne' olarak işe katılmamla tam olarak açıklanamıyorlar; bir başka 'özne'; bir 'öteki' gerektiriyorlar açıklanmak için — içimde bir 'başkası'nın bulunduğunu, canlı ve etkin olduğunu; benim içimde, benim yaşamsal etkinliklerime katıldığını varsaydığımdaysa, kolayca açıklanıyorlar.

Öte yandan da, benim kendi eylemim, benden kaynaklanan ve dünyada birşeyleri değiştirebilecek bir yapmam sayabileceğim birşey söz konusu olduğunda, yetersiz kaldığımı; bu yapılacak şeyi tek başıma yapamadığımı görüyorum, yapamayacağımı anlıyorum — o zaman beliriyor, gene, o...

Ama bu 'birisi'; bu 'öteki özne' —ona belki de gelişigüzel taktığım— eğreti; biraz duygusal, biraz *occult* adı dışında, bir gizem benim için.

Onu anlamağa çalışıyorum.

Hiçbir niteliğini bilemeyeceğim, herhangi bir olağan bilme yoluyla ulaşamayacağım baştan belli olan bu varlığın daha varolduğunu bile varsaymam, herhalde, temelsiz. Ne olduğu bir yana, varolup olmadığını bile nasıl ve nereden bilebilirim ki — bütünüyle bir kuruntum —kurgum— olup olmadığını?...

Ama, sonunda tamamiyle boş ve sonuçsuz bir çaba olduğu ortaya çıkacak bile olsa, böyle bir varlığın varoluşunu varsayıp, ona yaklaştırmaya, ulaşmaya, ya da onu salt düşünmeğe, düşünülür kılmağa çalışmak, kendi için önemli bir bilme çabası olabilir, belki.

Hem, bilebilip bilemeyeceğimizi önceden bildiğimiz şeyleri bilmek, neye yarar ki — oysa, bilemeyeceğimiz kuşkusuyla giriştiğimiz konularda, düşünülebilir birşeyi düşünebileceğimiz sınıra dek düşünmek yoluyla, sonunda, bir 'sonuca varma' olarak olmasa da, bir yolu yürümüş olma olarak, derinlikli görüşlere varabiliriz.

Ben de böyle bir düşünceyle giriştim bu irdelemeye — benim için yaşamsal önem taşıyan sonuçlar elde etmeyi gerçi isterdim; bu yolla, kendi üzerime (ne olduğum; nasıl bir kişi olduğum üzerine) aydınlanma ummak isterdim —temel, ilk yönelimim buydu (söz konusu olan, kendi yaşamım olduğuna göre...)—, ama, bunları elde etmeyi umuyor değilim.

'Kendini bilinçlendirme' ülküsü, çünkü, her ülkü gibi —belki hepsinden daha çok— gerçekleşemezdir. Bu konuda insanlık tarihi kadar eski olan girişimler —

eski çağların Astrolojisi;
dinsel İnziva;
dinsel-skolastik/mistik Meditasyon;
Herakleitos'un "Kendimi aradım"ı;
Sokrates'in "Kendini bil"i;
Kant'ın "pratik akıl"ı;
Hegel'in "mutlak ide"si;
Husserl'in bütün "reduksiyon"ları,
Psikoloji'deki İntrospeksiyon;
Freud'un Psikanalizi,
vb., vb...—

hiçbir yere varamamışlardır. "Bilim" olma savındaki-
ler hemen bir yana bırakılırsa, bu girişimlerden, kendini
bilinçlendirmeğe çalışan kişiye yaşamsal bir bilgi kazan-
dırabilenleri de, ancak kişisel çaba sonucu varılacak ye-
rin, bir 'sıfır noktası' —"Tanrı ile birleşme"; "Bütün'ün
içinde eriyip yokolma"; "Hiçoluş"; "Yitiş"— olduğunu bil-
dirir yalnızca — ama bu 'yalnızca', bir küçümseme nite-
lemesi olarak alınmamalı : buradaki irdeleme, bu çabala-
rın bildirdiklerini hesaba katıyor — katacak.

Belki de önemli olan, eninde sonunda, bir saydam an-
lama ulaşmak değil —çünkü, belki yoktur zaten böyle
ulaşılabilir bir anlam—; bir anlama yolunu sorgulayarak
yürüyebilmiş olmak...

...bir yolu tutturabilmiş olmak — tutarlı olarak, bırakmadan, tutmak...

Belki, düşünce, canlı bir eğretilmeyi yeterince derinliğine ve genişliğine dek izleyebilirse —işleyebilirse—, en verimli usavurmalara bile kapalı duran anlam odaklarına ulaşabilir.

Belki, bilgi için en verimli yol, bilenin bilineni —bilecek olanı— kendi içinde, düşünsel olarak kurması, oluşturması.

I.

İçimde bir yengeç var.

İçimdeki en kuytu kovukta yaşıyor olmalı; oradan seyrediyor herhalde her yaşadığımı. Ancak arada bir hissediyorum varlığını — ancak arada bir belli ediyor kendini. Ama biliyorum : hep orada...

Ortaya çıkıp kendini gösterdiği —kovuğundan çıkarak yaşadıklarımın içine girdiği— durumlar, galiba çoğunlukla, deniz kıyısında olduğum zamanlardır: O zamanlar —hele bir de ay varsa — hele hele, dolunay; ışığı da denize vuruyorsa— dayanamadığı bir itkiyle çıkar kovuğundan, kıyıya yönelir; beni de sürükler, götürür.

O zamanlar açıkça duyarım içimde varlığını — tutku-lu kıpırtılar, kopmak isteyen girişim başlangıçları, öteye atlama hazırlıkları : dopdolu bir özlem...

Karanlık ama pırıl pırıl sularda oynaşan ayışığı, garip bir etki yaratır üzerimizde durgun bir uyarılmışlık, dopdolu bir suskunluk, dingin bir devinimsizlik, ölümcül bir yaşama coşkunuğu...

Hep karşı koymak zorunda kalırım ona, bu durum-dayken; yoksa, karanlık denizin parıltılı dalgalarına zıp-

lamam işten bile olmayabilir. (Anımsıyorum : bir seferinde gerçekten de zıplamıştım; ama bir eğlence olarak yalnızca — ay yoktu; yakamoz vardı...)

Başka durumlardaysa bana direnir çoğunlukla — dolambaçlı yollarla karışır yaptıklarımı, ket vurur. Bir yolunu bulup yaptıklarımı engeller; yapacaklarımı belirlemeğe çalışır.

Bunun temelinde benim ile uyum içinde olmaması yatsa gerek. Benim yaptıklarım aykırı geliyor olmalı ona.

Sanıyorum benden pek hoşnut değil.

En çok dayanamadığı da, benim, devinimsiz, eylemsiz kaldığım zamanlardaki hâlimdir — (gün olur, hiçbirşey yapmak gelmez içimden; ya da hiçbirşey yapmak gelir

— öyle, bir köşeye oturur, saatlerce, etrafıma bakınırım — seyrederim. Kafamdan binbir türlü imge, tasarım, düşünce —öylesine, gelişigüzel— geçip durur;

zaman da geçer ya, öyle —

aldırmam...), bu durumlarda, içimde, kocaman kıskacının çat-çatını, sert ayaklarının yan yan eşelenen öfkeli katırtısını duyarım. "Yürü git!", der bana; ama ben kalmış olurum. Dinlemem onu; belki, dinlemek elimden — içimden— gelmez.

[Burada, arada, "içinden gelmek/gelmemek" deyimine dikkat çekmek istiyorum: Türkçe'nin, derin bir anlamlılıkla, 'birşeye istekli olmak/olmamak' durumunu nitelemek için oluşturduğu bu deyim, Batı felsefesinin *voluntas* (: 'istek / istem / istenç') düşüncesine ilginç bir katkıda bulunduğu görülebilir: "İstem" sonucu olan/olmayan eylemler, eyleyenin "içinden gelen/gelmeyen" yönelimlerin sonucudur.]

—Çünkü onun benim yaşamımdan bekledikleri ile benim kendi yaşamımdan beklediklerim, çok farklı. Benim, birşey yapmak için bir neden bulamadığım bir durum, onun için, hemen, o anda birşey yapmayı gerektiren bir durum olabiliyor — ve tersi : ben birşey yapmağa karar verip kendimi buna yönelttiğimde, o, kovuğuna çekilip, sinebiliyor.

Kimi zaman bana birşeyler yaptıрмаğa çalışıyor; kimi zaman da birşeyler yapmamı engellemeğe...

Bu eğilimlerin temelinde de nasıl yönelimler var; bilmiyorum.

Dünyayı nasıl görüyor acaba — nasıl duyumlar edindiğini; algılarının nasıl şeyler olduğunu, hiç bilmiyorum; hiç de bilemeyeceğim herhalde. Benim en içimde yaşadığı halde, bana son derece yabancı — nasıl oluyor da içimde bulunuyor öyleyse; bunu da, bilmiyorum.

Tek bildiğim, orada olduğu — hep, ben yaşadığım süreçte, orada olacağı. —Ondan kurtuluşum yok.

Bu yüzden, bunu bildiğimden, kimi zaman onunla uzlaşmağa çalışırım — onu hep içimde taşıyacağıma göre...

Ama o uzlaşmaz: Ona yönelip, ona ulaşmanın, onu anlamanın, kavramanın bir yolunu aradığımda, hemen geri, kovuğunun en dibine çekilir, kıpırtısız, siner, bekler. Bu durumlar gerçi benim en özgür, eyleme en açık zamanlarımdır; ama, aynı zamanda, onunla uğraştığım; dolayısıyla da, hiçbir eylemde bulunamadığım durumlar..

Bu durumlarda bir koyu bıkkınlık çöker üzerime özellikle de (diyelim) pırıltılı bir ilkyaz günü —öğlesi—; deniz kıyısında, esintili... —Kapkaranlık gelir herşey o da, huzursuzdur içimde; kovuğunda yan yan eşelenir — sanki güneşi görmek istememektedir—; dönüp, aydınlığa en az 'maruz' kalacağı bir konum bulup, durur (—bunun bendeki karşılığı, bulunduğum odanın perdelerini sıkısıkiya kapayıp, yatıp uyumaktır...).

Gene de, bu eylemsizlik durumlarının yaşamsal bir karşılığı olmalı: Eylemden çekilmek, çekinmek, çekimser olmak da, bir eylem türüdür, eninde sonunda — ne istiyor benden?

İstediği, herhalde, benim ön-düşüncesiz, kendiliğimden eylemde bulunmam. [*—Spontaneite*, çok eski bir felsefe ülküsüdür : kendi kendine, kendi kendisinden, kendiliğinden kendisi olarak, varolarak, eylemek... Bu, bir anlamda kişinin eylemleri yoluyla gerçekliğin —kendisini şu ya da bu yönde zorlayan gerçeklerin— dışına çıkıp, tam anlamıyla özgür olarak varolabileceğini; kendi özgür değerlendirmelerine dayalı kendi özgür eylemlerinde bulunabileceğini, varsayıyor.]

O bu ülkeye sıkı sıkıya bağlı herhalde; bu yüzden, benim onu kavrayarak, ona ulaşarak, onu eylemlerime bir öge, bir veri olarak katmak istediğim durumlarda, öylesine sınıyor, belki — ama, tersi de doğru olabilir: Ben (ender, pek ender durumlarda) tam kendim olarak bir duruma girip bir eylemde bulunmaya giriştiğimde, ondan geldiğini hissettiğim onay da olabilir, böylesine sessiz kalmasının nedeni.

Bilmiyorum.

Çünkü bütün gelişme sürecim, 'yetişme'm ve 'eğitim'im, hep, bilinçli ve enine-boyuna tartılmış, ölçülüp biçilmiş eylemlerde bulunmam gerektiğini öğretti bana — felsefenin 'aydınlık', 'açık-seçik'lik ülkesü...

Bu ülke toptan yanlış olamaz herhalde; bunca yüzyıldır işlemiş ve önemli ürünler vermiş olduğuna göre — ama, acaba, bu ülke, onu güden kişilerin kendi yaşamlarında bir tür aykırılık yaratmaya mı yönelik olmuş hep?

Kişilerin gerçek yaşamlarında yüzyüze gelecekleri — geldikleri, belki, gelmeleri gereken— gerçeklerden, hep,

bir biçimde teğet mi geçmiş; yalnızca bir noktada, deyip, uzaklaşıp gitmiş?...

Kişinin özgür olmasına ket vurmuş?...

Gerçeklerin kişinin özgür olması karşısında ket vuru-
cu konumunun onu rahatsız ettiği ise, kesin.

Gerçeklerin —gerçekliğinin— kendisi de yabancı ga-
liba ona — ya da, o, gerçekliğe yabancı:-

Yalnızca kendi dünyaya bakışı bakımından tanımadı-
ğı, bilmediği, alışmadığı şeyler görüyor, tanıyor, yaşıyor
diye değil — belki, hep, birşeyler bekliyor, sonra bunla-
rın olmadığını, olamayacağını görüyor diye de değil —
belki, hep aynı şeyleri (benim yaptıklarım; ve, yapama-
dıklarım yoluyla tabîi ki...) yaşıyor diye — daha doğru-
su, hep aynı yaşanamamışlıkları yaşıyor diye...

Gerçekliklere gelip takılıyor hep.

'Yaşanamayanları yaşamak' da bir çelişki —ya da söz-
cük oyunu— değil:-

İstek, arzu, ihtiras... — Hangi düzeyde olursa olsun;
gidiyor, olsun istiyor, arzuluyor, gerçekleştirmeğe çalışı-
yor; ama, gerçekliğin kendisi eksik kalıyor, gelmiyor, ol-
muyor...

(Bu olunca, konuşulur hep : yumuşatılır, zararsızlaş-
tırılır, giderilir — sözle; sözde : anlaşılır!...)

* * *

Oysa, olmuyordur!...

Ama, kabullenmez bunu : olmalıdır; olmalıymış; olmalıymıştır!...

Dili de, gerçekliği de, zorlar.

Sonra, ben boyuneğirim (iki durumda da...); ama o, hiç ödün vermez — takırdatır durur kışkacını, herzamanki gibi...

Çünkü, o, zamanın dışında bir varoluş sürdürüyor galiba.

Zaman ne yıpratıyor onu, ne de eskitiyor (oysa benim yaşlanmam...) bengi bir 'gençlik' içinde, yönelimlerini, arzularını, özlemlerini —hayallerini— canlı tutuyor, sürdürüyor, gerçekleştirmelerini bekliyor —benden...

Benim için 'anı' olan şeyler, onun için zamanın hiç yıpratamadığı 'gerçek'ler...

Zamanın dışında sanki: Benim, diyelim, yirmibeş yıl önce yaşadığım birşey, onun için 'şimdi-burada' olan birşey olarak varlığını —ve etkinliğini— sürdürüyor yalnızca bir 'anı' da olmuyor bu; kanlı-canlı bir gerçek, sanki...

Daha doğrusu, 'zamanın dışında' olduğu herhalde söylenemez —zamanı çok iyi bildiğini biliyorum çünkü—; daha çok, sanki, zamanı yoketmek istiyor.

Zamanı öldürmek ——!

[Burada da "zaman öldürmek" deyimi geliyor, gündelik dilin mantığı içinde : yukarıda sözünü ettiğim "hiçbirşey yapmak" için uygun bir deyim.]

Zamandan kurtulmak istiyor.

Benim en çok gereksediğim; eksikliğin sıklığını en çok çektiğim —ama, bol bol sahip olduğumda da çarçur ettiğim—, zaman, onun için yok edilmesi gereken birşey.

—Ama zamansız varolamaz ki!...

——Bunu da biliyor, sanıyorum.

Hiçbirşeyi unutmuyor olmalı — o, benim bengi belleğim...

Benden de eylem istiyor; oysa ben, onunla uğraşmaktan, eylemde bulunamıyorum. Ben eylemde bulunmağa hazır olduğumda da, o bunu istemiyor.

Belki, tam da bana birşeyler yaptıрмаğa çalışmasından dolayı, benim birşeyler yapmama engel oluyor.

Orada, 'içimde', en yakınımnda bulunduğu halde, nasıl oluyor da benim için bu denli anlaşılmaz, kavranamaz oluyor, anlamıyorum, kavrayamıyorum.

'Burnumun dibinde' olduğu halde 'fersah fersah' uzayımda...

Bazen ona hoşlandıkları yoluyla ulaşmağa çalışırım : hoşlandığı birşeyler bulup, onu bu yolla kavramağa — kovuğundan dışarı çıkarmağa... Ama, nelerden hoşlandığını çok ender sezinleyebiliyorum — pek de belirsiz bir biçimde:—

Karanlık, ilki; ama, aynı zamanda, görmeye yaramasa da, pırıltı (—Ay'ın ve Venüs'ün ışınları...); sonra, ıslaklık (—su?) ve gelip geçen ısı dalgaları — gereğinde serin (soğuk?) akıntılar; ya da, esintiler... (Örneğin, garip ama, denizle hiçbir ilişkisi olmayan bir kanyon yamacında, kuzeye dönük bir kaya çatlağında oluşmuş toprak birikintisinde, yoğun nem içinde yaprak vermiş bir eğrelti, çok çekici gelebiliyor ona — işte : kovuk; loş ışık; nem...)

Güneşten ve sıcaktan hoşlanmadığı ise kesin — ama, belki tam da bu yüzden, kimi zaman, kuruyana —hatta kavrulana— dek, güneşin altında yatmayı da isteyebiliyor. (Ben de —ona uyduğum durumlarda— hep derimi yakıp soyulurum pul pul, yaz başlangıçlarında...)

Çözemiyorum tam olarak ne istediğini. Bir tür çalkantı oluyor yalnızca, yöneldiği —yönelmek istediği— yerleri belirlemeğe çalıştığım zamanki duyumlarım.

Hep, sanki, yoğun bir yaşam istiyor gibiyken, aynı zamanda, sanki, hemen, hızlı bir ölüm istiyor—
—ikisini de birarada, birlikte, içiçe...

Acaba eskilerin 'kader' dediği şey mi o — alınyazım; alnıma yazılmış — kendi alnıma kendi yazdığım —
— alnıma kendimin yazdığı...

Bu anlamda düşününce, bir ucuyla açıklık kazanıyor tutumu: Kader, belli bir yerde bitecek belli bir yolu yürümekse, bu yürüme, yaşam; onun biteceği yer de, ölümdür, herhalde.

O, benim bu yürüyüşüm — yaşamım, ve, ölümüm...

[Batı dillerinde "bir yere gönderilmek / gitmek üzere yola çıkarılmak" gibi anlamlar taşıyan 'kader', Türkçe'deki "alınyazısı" karşılığında, başka —gene derin— bir yanılla beliriyor:—

İşte, yazılan birşeydir 'yazgı'; ben de, yazıyorum onu şu anda...

Ama hep, bilinmeyen birşey değil midir, 'yazgı' — yazıldığı en başından belli olsa da, yazılanın ne olduğu belli olmayan — okunamayan; okunabildiğinde de artık, zaten, 'gerçekleşmiş' ve 'geçmiş' olan?...]

* * *

Zaten, alınyazım, benim alnıma başkasının yazdığı değil midir?

—O, bu 'başkası'ysa, bu yazılanı da o yazmış olmalı
—ben değil...

(Örneğin, kimi zaman, yoldayken —üstelik de, öyle, Ay, falan yokken ortada (sarı öğle vakti, dümdüz bozkır yolunda; ya da, geceleyin, karanlık kıyı dönemecinde) — birden fırlayıp kovuğundan dışarı, bana "Haydi çek git!" diye haykırır — öyle, ortada hiçbirşey yokken, birdenbire...

Sırtım ürperir, tüylerim diken diken olur, ter içinde kalırım; zorlukla denetlerim ellerimi — yoksa yolun dışına fırlayıp, takla takla, yığılıp kalmam işten bile olmaya-bilir.

Farklı iki durum bunlar; ama olup-biten aynı: Birincisi, sabah erken, güneş arkamda, hep batıya gitmişken güneye dönmüşüm; ılık, kuru düzlükten bana doğru bütün şiddetiyle ağıyor; gözlerim yanıyor—

İkincisi, gece geç vakit; gürültü-patırtı içinden çıkıp, deniz hep sağımda, karanlıkta, kendi içimde yoğunlaşmış; beynim durgun—

Birincisinde, bir yere gidiyorum; ikincisinde bir yerden geliyorum.

Birincisi, dolu yaşam gibi; ikincisi, boş ölüm gibi...)

—İkisinde de aynı şeyi istiyor gitmeyi — yaşamda ölümü; ölümden de, gene, ölümü, istiyor, demek...

Giderken, gene, gitmeyi istiyor.

Üçüncüsü de, birçok kez olan bir durum—artık olmuyor ya : berberde, eskiden kullanılan keskin çelik usturalarla sakal traşı olurken — — gene o ürperti ustura tam boynumda —boğazımda—— çıkar kovuğundan; "Haydi, salla kafanı!" der——)

Ne istiyor benden?

Bilmiyorum.

'Mutluluk' denen şeye en yakın geldiğim zaman ona kulak kabarttığımda ise, garip bir sessizlik işitirim: Bende ki dinginliğe (hep dinginlik ve durgunluktur benim için 'mutluluk'...) karşılık olan bir sessizliktir bu — hiç anlayamam ama, bu, onun da 'mutlu' —en azından *content*, 'rahat', 'huzurlu'— olduğundan mıdır; yoksa, o sırada yaşadığıma bir tür sessiz hoşnutsuzlukla, belki kıskançlıkla, hatta hınçla baktığı anlamına mı gelir...

Bana ve yaşadıklarına yabancılığı; buna karşılık, yaşadıklarımı tamamiyle —hatta benim bile anlayamadığım yanlarıyla— anlaması, birleşince, ortaya çıkan sonuç şu: Benim ne denli aykırı, tutarsız, giderek anlamsız yaşadığım...

Çünkü mutlu —demek ki 'yaşam ile uyumlu'— zamanlarımda bile, yaşantılarıma katılmadığına, uzak durduğuna göre, yaşadıklarım değersiz şeyler olmalı.

Bu durumların, herhalde, benim kişisel konumlarımla ilgisi olduğu kadar, içinde yaşadığım(ı sandığım) toplumla, çağla, dünyayla da ilgisi olmalı — hiçbir yerinde, hiçbir yer bulamıyorsam, bu toplumda da, bu çağda da, bu dünyada da——

——Sırf şu yüzden: Bu kocaman anlamsız karmaşa içinde — modernlik denen bu umarsız saçmalığın içine atılmış; "fırlatılmış"ken —, 'dış dünya' bir yana, daha kendi kendisiyle bile —ancak arada bir— uyum içinde olabildiğinde, gene de kendine aykırı düşüyor, kendi

kendini çeliyor, kendinden acı çekiyorsa, kişi — daha ne olsun ki!?...

Çok temel bir özelliği, tasarımlarında —ya da, amaçlarında, ereklerinde— son derece tutarlı; giderek, ısrarlı, inatçı olması: Birşeyi kafasına takmayagörsün — ben, akılcı bir tutum takınıp o şeyden çoktan vazgeçmiş, onu gözden çıkarmış —hatta unutmuş, silmiş— bile olsam, o, benim gerçekleri hesaba katan ayarlamalarım, düzenlemelerime hiç aldırmadan, o şeyde —deyim tam yerinde:– 'musir' olur : ısrarla onu ister; onda ısrar eder :

["Ayak diremek" deyimini de burada tam yerinde]

— o kocaman ayak/kıskacı, bir nebze bile vazgeçme eğilimi göstermez takırdar durur...

Ama kendi amacı, ereği, hedefi var mı ki hiç?...

— Benim içimde olduğuna göre, 'ısrar' ettikleri de hep benim amaçlarım, ereklerim, hedeflerim — ama eskide kalmışları, geçmişte bıraktıklarım, vazgeçtiklerim; "içimde kalmış"lar : benim vazgeçtiklerimde o ısrar ediyor demek. Vazgeçmek istemiyor — vazgeçmiyor.

Belki, hiç, vazgeçmeyecek.

Benden hoşnut olmadığı gibi, dünyadan da hoşnut değil — benim dünyamdan...

Hep aykırılıklar yaşıyor bu dünyada.

Hep çelişkiler...

Çok acı çekiyor olmalı — kendi yerinde bu denli aykırı, yaşadığı dünyaya bu denli yabancı olmakla...

Ama bazen de, sanki, bu acıları istiyor — onaylıyor, onlardan hoşlanıyor, hatta onları arzuluyor — gibi geliyor bana.

Birincisi, onlardan kurtulmak için hiçbirşey yapmıyor; elinden (elimden) gelebileceği halde, hiç gidermeğe çalışmıyor onları — bırakıyor, olsunlar, oluştunsunlar, olgunlaşsınlar... (Ben de, o gecelerin ikincisinde, yere oturup, sırtımı duvara dayayıp, loş ışıktaki, saatlerce —nere-deyse sabaha dek— öyle oturmuştum zonklayan beynimle, takırdayan kalbimle —————)

Hiç sesini çıkarmamıştı onaylar gibi, sessizce durmuştu benimle birlikte — o denli acı çekiyor olmasaydım, o saatlerin dinginlik —hatta, sevinç; evet, 'mutluluk'— saatleri olduğunu düşünebilirdim...

Birincisi ise çok farklıydı — acısı da sevinci de: Hiç bu kadar yakınlaşmamıştı hüznün ile neşe birbirine...)

İkincisi, sanki destekliyor, hatta körüklüyor acıları — sanki, o eski bilgelik öğretisine uyuyor bedelini acıyla ödemediğin sevinç, değersizdir, diyor

(o beni yanına çağırana dek —————); en çok da o zaman...

Onun sevinçleri, benim acılarım galiba...

Bu da, öyle, 'kötü kalpli', 'gaddar', 'hünhar' olduğundan değil hiç de: Sevinç ile acının, ama acı ile sevincin de, dokundukları, bitiştikleri, birleştikleri yerlerde; o garip dinginliğin duyulduğu —ışitilir hâle geldiği— ender durumlarda, onaylıyor benim konumumu da — bir kocaman "Evet!" diyor bana da!...

Ama ben, çoktan geçip gitmiş oluyorum o konumdan (—bir saçma ışıklı —dingin ama bungun, aydınlık— sabaha doğru, hızlı bir grilik içinde...)

O dinginlik, en çok özlediği şey herhalde — öyle, kovuğunda, Deniz ve Ay karşısında, durup, bakmak, seyretmek, yalnızca... Saatlerce —giderek, günlerce, aylarca— evet bir ömür boyu — — daha doğrusu, ölene dek...

O zaman, beni boyuna itmeğe çalıştığı eyleme tutkusunu nereden geliyor? —Neden ben de dingin ('mutlu') olduğumda sesini hiç çıkarmıyor?

O durumlarda, işte, galiba, tartar, ölçer, değerlendirir beni : ona ne kadar uygunum diye — yaptıklarım onun isteklerine ne kadar uyuyor; onun istediklerini ne kadar uyguluyorum, diye...

Uymuyorsam da, eşelenmeğe başlar — uyuyorsam (hiç, uydum mu?...) da, sessiz, kovuğuna çekilip, durur.

—Hep durgunluk mu olmak zorunda, kendime uygun olduğum durumlar — coşku, olmaz mı, olamaz mı, hiç?

Beni dikkatle seyrettiğini hissedirim bazen — herhalde, bu 'bazen' benim bunu hissetmem için geçerli; beni hep, sürekli seyrediyor olmalı.

Bazen de kendime onun gözüyle baktığımı hissedirim — bakabildiğimi...

Bu, 'gurur' denen şeyin nesnesi olabilecek durumların göstergesidir benim için konumumu —sessizce de olsa— evetlediğini, o sırada yaptığımı onayladığını gösteren bir işaret — ona uygun olduğumun göstergesi...

(O iki gecedен sonraki bir kalabalık akşamda da hissetmiştim bunu: Olmayacak bir şey yapacak; birçoğu beni tanıyan insanların olumsuz ahlak yargıları taşıyacak bakışlarını, aldırılmazca; evet gururla, omuzlayacaktım — onları dirseklerimle yara yara, yürüyecektim çağırdığıma doğru : olmadı; çünkü, çağırdığım, gelmedi...)

Şöyle de olabilir: Onun beni seyrettiğini hissetmem, aslında, kendime onun gözüyle bakmağa çalışmamın bir sonucudur, belki de.

— Yoksa, kendime bu kadar aykırı bir varlığı nasıl taşıyor olabilirim, kendi içimde?!...

Ama, o zaman da, onun bütünüyle uydurduğum birşey olduğu sonucu çıkardı bundan : yalnızca kendi kendime bir bakış açısının ürünü olduğu — bu sonucu kabullenemiyorum o, bir gerçek — değilse, ben yıllardır kendimi aldatmışım...

Olamaz mı?!...

(O, sığıntılık yaşadığım — ama, sanki güçlerimi yükseltebilecek (ama, yaşanır kılmaya yetmediğim) evde, beni eleştiren 'öteki' de söylemişti bunu (: doğru olduğunu ürpererek kavradığım sahteliklerimi sıralamıştı bana, bir bir...).)

Nereye kadar aldatabilir ki kişi kendini?

'Asıl' kendisi ile 'görünür' kendisi arasındaki sınırı nerede, kişinin?

Yoksa, yok mu böyle bir sınır — kişinin eylemlerinde 'görünen', 'asıl' kendisi mi zaten — ama o, 'asıl' ben ise, bana —bildiğim 'ben'e— aykırılığı nereden geliyor?

Herhalde, eylemi yalnız benim için istiyor; kendisi için değil. — Daha doğrusu, benim, yapmayı düşünmüş olup da yapmamış olduğum eylemleri yapmamı istiyor.

Galiba kendisi hep eylemsiz kalmak zorunda : ancak bana birşey yaptırabildiği durumlarda kendisi de birşey yapabilmiş oluyor — beni kullanarak...

Benden de, yalnızca kendimle ilgili eylemler — evet; herhalde, galiba tek bir eylem istiyor : hep yöneldiği, benim bütün varlığımla ortada olduğum; bütün varoluşumun sanki dümenini dünya içindeki bir rotaya oturtmağa çalıştığım durumlarda, seçeceğim yönü belirlemek daha doğrusu, benim belirlememe ket vurmak; kendi istediği yöne sokmak beni...

Tam özgürlük istiyor benden — özgürlüğümü tamamlamamı...

Bu olmayınca da, beni cezalandırır — bana ceza verir; ama, bana —kendi kendime— yaptırır bunu. Benim tutkularımı kullanır bunu yaparken (: biri, çok keskin bıçaklar (: kısıkaç!), öteki, bitkiler, üçüncüsü de yemek pişirmek — bunların birleştiği yerlerde —örneğin bir çalıdan dal keserken, ya da yaptığım yemeğe katacağım birşeyi doğrarken, en iyisi, bir ormanda, akşam pişirmeyi düşündüğüm bir ağaç mantarını çok fazla sertleşmemiş noktasından keserken—, elimi keserim. Bunların 'kaza' olmadığını da şuradan bilirim: Tam kesme anında —keskin çelik etime deymeden hemen önce—, bir tür anlık bi-

linç içeriğiyle 'farkederim' elimi kesmekte olduğumu — ama artık çok geçtir; çelik etime girmiştir bile. (Bir kez, *Swiss Army Knife*'ımla sol başparmağımın elimle birleştiği yeri; bir kez de *Solingen* yapımı doğrama bıçağımla sol elimin işaret parmağının ucunu, ciddi bir biçimde kes-tim. Birçok kez de, başka ufak-tefek kesikler...

Bunu bildiğim için, artık çok dikkatli kullanıyorum bıçaklarımı — ama tutkuma da öyle gem vurduğum fa-lan yok: Kapalıçarşı'da çeşitli rastlantılar sonucu buldu-ğum Sinop yapımı bıçaklar (biri Kızılderililerin *Puma* modeli av bıçağı, öteki öldürülen avın derisini yüzmek için mezbahacı bıçağı; ikisi de yağ çeliği, geyik boynuzu saplı, deri kılıflı) öylesine çekici gelmişti ki, hiçbir işime yaramadıkları ve yarayamayacakları halde, birkaç ay arayla ikisini de satın almıştım) — sonradan, çeşitli oda-larımda, kılıfları içinde asılı durdular; arada bir, indirip yağ ve parlatma ilacıyla silip temizler(d)im onları —bu-nu yaparken de elimi kesmemeğe olağanüstü bir çaba gösterir(d)im; sonra, yeniden, yerlerine asar(d)ım...

Self-mutilation denen eğilimin, bu işlerle uğraşan "bi-lim" içinde nasıl bir açıklaması olduğu beni pek fazla il-gilendirmiyor; ama, kendi kendime uyguladığım bu 'ce-za'lar, bu "bilim" içinde bir açıklama buluyor gibi...

[Tabii, bu "bilim"ın çekiciliği ve üzerimdeki etkisi — hem onaylama hem tepki duyma; yadsıma olarak — çok güçlü; bu yazdıklarım da hep gidip o "bilim"ın kıyısına

varıyor; varacak da — ama, bunlar, bir "bilinçaltı çözümlemesi" gibi görünse de, bambaşka bir anlam taşıyor, sanıyorum — babamı öldürmeyi hiç istemedim (çok sevdim onu, çok da nefret ettim ondan — hep de saygı duydum— bu duygular çok da karıştı birbirine — kendi kendime bakışım gibi...); ama içimde, beni *mutile* etmek isteyen o 'varlığı' hep hissettim...

O, "öteki" kendimi —

——pekâlâ; öyle olsun : birine *ambivalence*, ötekine de *alter ego* densin, istenirse!...

Ne ifade ediyor ki tam olarak, bu "bilim" içinde yapılan açıklamalar? — Belki, bir kişinin başka bir kişiyi — genel bir 'toplumsal çerçeve' içinde— 'kavrama'sını — belki de, belli kalıplara indirgemesini—; ya da, Batı insanının, kendi kendine geliştirdiği ahlaksal sapkınlıklar içinde yaşamak zorunda kaldığı bunalımlarını, toplumsal çerçeve içine yeniden katılarak gidermesini ; yeniden 'normal', 'uyumlu' bir birey olmasını sağlıyor; ama, kişinin kendi en 'derin'deki 'güdü'lerini kavramasına ne ölçüde yardımcı oluyor — kişinin kendi kendisini anlayıp kendi kendisi olma yolunda adım atmasına, yarıyor mu?

Bilmiyorum.

(Hiç 'analiz' edilmedim — isterdim bunu aslında; ama, ne ölçüde neyi bilinçlendirmemi sağlardı; onu da bilmiyorum — edilseydim de, muhtemelen, gene, bilmeyecektim...)]

İçimdeki bu 'Yengeç' ise, çok 'somut' bir gerçeklik, benim için; bir 'çözümleme' sonucu değil — orada, öyle, kendisi olarak varolan bir varlık kendi ölçüleri içinde anlaşılmayı bekleyen...

[Yani, çok ince bir metinsel numara çekiyor gibiyim; 'rafine' bir metin kuruyor, incecik ayrımlara giriyor, derin felsefi konuları çapraşık bir düzeyde işliyor; temelden bir psikanaliz eleştirisi yapıyor, gibiyim — oysa, çok basit, belki çok kaba, çok yalın bir gerçeklik, ulaşmağa çalıştığım — ve ulaşamadığım:] İçimde bilmediğim birşey var : benim içimde, benim, bilmediğim birşey... —Ona ulaşmağa çalışıyorum; ne olduğunu hiç bilmediğim birşey; ama, gerçekliğinden hiçbir kuşku duyamayacağım birşey, çünkü gerçekliğini benim yaşamımın ve ölümümün söz konusu olduğu yerlerde ortaya koyan birşey — bu, benim en temel yaşamsal sorunum — onunla uğraşmayayım da ne yapayım — tek isteğim onu anlamak.

—Galiba ölmek istiyor.

Ölmemi —ölmeyi— istiyor.

Ölümü istiyor.

Çünkü, benim ölüme en yakın geldiğim zamanlar, onun en çok uyarıldığı, heyecanlandığı durumlar oluyor — demek ki, yaşadıklarının anlamını ölümden görüyor — benim ölümümde...

Benim içimde yaşadığına; benim ölümümün de aynı zamanda kendi ölümü olacağına göre, ölmemi bu denli istemesi, garip — bir tutarsızlıksa bu, daha da garip; çünkü, tutarsız hiçbirşeye dayanmadığını biliyorum.

— Yoksa tutarsız bir şey mi ölüm?...

— Yoksa tutarsız bir şey değil mi ölüm?...

Belki de tanımıyor ölümü — tutarsız birşey sayıyor — ölümün ne olduğunu bilmiyor herhalde — yoksa, bu denli aldırılmazca ister miydi ölmeyi; ama, olabilir mi ölümü tanımıyor olabilir mi — ya da, benim ölümüm ile kendi ölümü arasındaki bağıntıyı bilmiyor — ben öldükten sonra da yaşamaya devam edeceğini sanıyor, olabilir mi?

Oysa, birlikte öleceğiz — bu, kesin...

Yoksa, korkutmuyor mu ölüm onu?

(Bir seferinde, iki arkadaşıyla birlikte, raslantıyla, bir vapurdaydık, üst-arka sahanlıkta oturuyorduk. İşkelede

yanaşırken, bir başka vapur hızla üstümüze gelmeğe başladı — herkes ayağa fırlayıp oraya-buraya kaçıştı: Arkadaşlarımdan biri kapağı içeriye atarken, öteki de ayağa fırladı, ama, dönüp, bana bakıp; hiç kıpırdamadan, sakin bir ifadeyle, yaklaşmakta olan vapuru seyrettiğimi görünce, hafifçe kızardı, ve, ani bir kararlılıkla, geri, yanına, oturdu. Ben, birşeyler söyleme gerekliliği duyup, "Bu gibi durumlarda kaçmak hiçbir işe yaramaz" gibilerinden birşey söyledim. O sustu. Biraz sonra —tehlike atlatılmıştı— öteki de, içeriden, utanç içinde döndü.

— Sonradan düşündüm : o kadar sakin olmamı sağlayan neydi? Ölüm korkusu mu yoktu bende — yoksa, tersi hoşuma mı giderdi, ölüme seyrede seyrede gitmek?...)

Bilmiyorum.

Dayanamadıklarını — dayanamayacaklarını, mı yapmak istiyor?...

— Kendi sınırlarına ulaşmak istiyor, belki : bir çelişkinin içine girmek biçiminde de olsa, nereye dek gidebileceğini görmek —sınamak— istiyor.

Evet: birşeyi sonuna dek götürmek — birşeyin mantıksal sınırını bulmak : bu çok temel bir kişilik özelliği (— bunun bendeki garip 'tezahür'ü, bitkilerimle ilgili bir tutumumdur 'olanaklı en büyük beslenme alanını sağlamak', gibi 'bilinçli' bir düşünceyle, saksılarını tepelerine dek toprakla, gübreyle doldururum; öyle ki, bitkileri sulamak için neredeyse hiç pay kalmaz, saksının ağzında — ama bu da yıldırmaz beni : yavaş yavaş, yedire yedire, ama, taşana, daha fazla alamayana dek sularım onları; taşan o 'zengin' suyun boşa akıp gitmemesi için de, saksıların altlarına derince kaplar koyar, taşan suyu 'modifiye' ettiğim bir lavman pompasıyla çekip, saksının üstündeki toprağa geri veririm. — Çok yakın bir dostum, bu yöntemi anlatınca, bana, "Vay eşşoğlueşşek!" deyivermişti —

— haklı, işte...)

Ama, 'yapma', onun işi değil ki — benim işim — benim işim, yapmak; onun işi de, bana, yapmadıklarını, yapamadıklarını, yanlış yaptıklarını, yapmam gerekip de yapmadıklarını, yapmamam gerekip de yaptıklarını, anımsatmak — kıskaç takırdatmak!...

Çözmeliyim onu.

Sonunda beni —dolayısıyla, kendini— öldürecek çünkü; bunu biliyorum, galiba.

Bu iş için böylesine dolambaçlı yollar yeğlemesi, kendisinin de bundan tam emin olmadığını gösteriyor belki; ama, son amacı, herhalde, bu.

Özelliklerinden biri, garip bir özenlilik —evet 'tertip'— tutkusu: Şeyleri düzenlemekten hoşlanır —tabî kendisi —bilmiyorum ama, herhalde— kovuğunu son derece düzenli tuttuğu gibi, benden de bu tutkusunun sonuçlarını bekler.

(Bense, bu etkiyle, garip bir tutum içine girerim:—

Son derece kalabalık ve karışık olan öte-berilerim (çoğunluğu defter-kitap, kağıt-yaprak türü şeyler), 'sonuç' olabilecek bir 'tam' düzene hiçbirzaman uyamayacak durumda oldukları —hep yeniden düzenleme gerektiren bir sürekli düzensizlik içinde bulundukları— halde, benim için (gözüm ile belleğim arasında kurulmuş ilişkilerle) en azından başedebileceğim —aradığımı zorlukla da olsa bulabileceğim— bir düzen taşır (örneğin belli bir kitabı arıyorsam, raflarda da yoksa, yerlerdeki kümelerden hangisinde; ya da, bir yaprak arıyorsam, belli bir yığının hangi noktasında, olabileceğini epey yüksek bir isabet derecesiyle kestirebilirim); ama —epey sık olduğu gibi— başka birileri bu öte-berilerin en zararsız görünen bir kümesinin bile düzenini değiştirirse, bütün karmaşa içinden çıkamayacağım bir hâle gelir. O zaman da, birşey bulmak istediğimde, bütün kümeleri yeniden ele alıp,

tek tek taramak zorunda kalırım. — Bunu yaparken de, tabî, o kalabalıklığı daha da karmaşık hâle getiririm...)

Acaba kovuğunda neler var — neleri taşıyor; neleri taşıyıp götürüyor kovuğuna — götürüp neleri düzenliyor orada?...

Nasıl bir karmaşa var kovuğunun düzeninde — nasıl bir düzen var kovuğunun karmaşasında?...

Hoşlandığı şeylerden biri de denizin dibini taramak (— benim de öyle : ta küçük çocukluğumdan beri, şnor-kel kullanmayı öğrenir öğrenmez, en büyük tutkularım-dan biridir, denizin yüzeyinde, başım suyun içinde, düzenli soluma seslerimi ağzımdaki borunun içinden işite-rek, öylesine, dipleri seyrederek, yüzmek.)

Anlaşılabilir 'doğa'sı dışında, acaba nedir onu bunu yapmağa —bana bunu yaptıрмаğa— iten, diye düşün-müşümdür — (— küçük ve zayıf bir çocukken beni zor-la çıkarırlardı denizden (saatler sonra), morarmış dudak-larım ve tiril tiril titreyen omuzlarımla...)

Niye?...

Bugün düşünüyorum da, sanki, yaşamın seyircisi; yalnızca ve bir tek, seyircisi olmak istiyor gibi geliyor bana (— deniz diplerindeki bir an bile durmayan değişim; doğanın hiç bitmeyen; hep başka bir(çok) sürece bağla-nıp yürüyen; sürekli değişen görünümleri, 'görünüş'leri (—nasıl da mutluydum, o uzak ülkenin kıyısında kısa ve geçici bir yalnızlık yaşadığım evden çıkıp, kıyıda, çekil-

miş suların açıkta bıraktığı kumsaldaki kayalarda gezinerek deniz kabukları toplarken...)); yaşamın bütün o karmaşık süreci, çekiyor onu — ama, yalnızca seyirci olarak : katılmadan...

Katılmak istemiyor.

Yalnız kalmak —yalnız olmak— istiyor.

Yalnızlığı istiyor; ama yalnız olamıyor, çünkü, benim içimde hep —orada olmak zorunda—; benimle birlikte olmak zorunda...

Bundan hoşlanmıyor.

Benden hoşlanmıyor.

Daha doğrusu, belki, bir tek benimle yalnız olsaydı —bu denli yabancı olduğumuz halde, 'içiçe', 'birlikte' yaşadığımızı göre—, o kadar hırçın olmayabilirdi: benimle yalnız olmadığı; yani, bir başkasının, ilişkim olan bir kişinin —bu durumda bir 'üçüncü'nün—, işe katıldığı durumlar asıl, onu huzursuz eden.

İlişkilerim, onu rahatsız eden, hep — daha doğrusu, ilişki içinde, ama, benim durumum — konumlarım, tutumlarım, tavırlarım...

Maskelerim...

Belki sırf ilişkiler kuruyorum diye değil; yalnızca başka bir kişi; bir 'üçüncü' var diye de değil: ben, o var diye, o yaptıklarını yapıyorum — ve, yapamıyorum, diye...

Kendim olmuyorum diye —
kendimi yapmıyorum, diye...

Yapamamak — çok temel bir kişilik özelliğim:

Yapmak isteyip de yapamamak — yapmam gerekenin değerini bildiğim, önemini kavradığım halde, tam yapma anında [*the crucial moment* denir ya hani...] — — gerisin geriye, kovuğuna... —Sonra, çok sonra, artık o an geçmişken, yapılacağın, yapılması gerekenin önemi yitmiş, değeri düşmüşken, öyle, öylesine, yapmam — yıllar, çok yıllar sonra...

Çok çeşitli olabiliyor yapamamamdan rahatsızlık duyduğu durumlar:—

En çok, ilişkilerimde, isteye isteye geldiğim noktalarda, birden ters-yüz etmem: Bu o kadar çok yineleniyor ki (gene, temel kişilik özelliğim, herhalde...), neredeyse önceden belli:—

İsteyip alamamam;
aşıp ulaşamamam;
çekip bağlayamamam—
kızıp bırakamamam;
çıkıp gidememem;
kesip koparamamam;
—ve, bitirip baştan başlayamamam—

Bir de, kendime bakışımdaki tutarsızlıklar:—

Uzun zaman, kendimi başkalarının gözünden görüldüğü(m) gibi gördükten sonra, birden, o başkalarının beni görüşünü yanlış gördüğümü görme(m) — (beni çok garip durumlara sokabiliyor bu şaşkınlıklar örneğin, beni küçümsediğini düşündüğüm bir kişinin aslında beni kışkırttığını, ya da, beni büyük gördüğünü sandığım bir kişinin aslında benim küçük —dar, düşünülmemiş, kendini-aldatıcı, zavallı— yanlarımı apaçık gördüğünü görmem...)

Bu durumlarda, içimde yakıcı bir öfke duyduğum zaman, bilirim ki, o da, biraz alaycı, ve, daha kötüsü, acıyan bir bakışla seyretmektedir beni.

Sonra (bu da başka bir zayıflık olsa gerek), ilişkide olduğum kişileri incitmeyeyim diye yaptıklarım — yalana bile varan 'incelik'ler:—

Yüzüne vuramamalar;
iyi niyetine yormalar;
güçsüzlüğüne vermeler—
"çok zor durumda";
"ne yapsın ki";
"yolu kalmamış"
demeler——
Daha neler neler!...

Ben bu yolla —muhtemelen— kendimi aldatırken, o da, içimden, öyle, seyreder beni — üzerimdeki 'tarasut'u, *vigilance*'ı hiç dinmez.

Hep görür beni.
Onu, hiç, aldatamam.

Hiç uyumaz.

Kovuğu zifiri karanlık olmalı herhalde — ama, ben ne denli uykucunun tekiysem ("Uykucu Fahir"in oğlu...), o da o denli uyumazın biri.

Belki, hiçbir eylemde bulunmadığı, hiçbirşey yapmadığı —yapamadığı— için, yorulmuyor; dolayısıyla, uykuya da gereksinim duymuyor.

Kovuğunun karanlık olduğu da doğru olmamalı aslında : benim gözlerimi kullandığına göre, ben gözlerimi açık tuttuğum sürece, o da görüyor

— ben gözlerimi kapadığımda kararıyor herhalde kovuğu...

— Ama, düşlerimde...

Düşlerimin öznesi o, herhalde.

'Bilimsel' verilerle saptanmıştır ya — kişi belirli aralıklarla hep düş görür uykusunda; ama, yalnızca uyanmadan önce en son gördüğü düşü —onu da kısmen— 'anım-sar', diye... Ben, düşlerimin pek azı(nın pek azı)nı 'anım-sar'ken, o, hepsinin her anını görüyor, ve, unutmuyor.

—Ya da; 'görüyor', 'unutmuyor' falan değil : o kuruyor zaten onları; yaratıyor onları — kendi istediği gibi...

Benim gördüğüm —ve unuttuğum— düşler, onun kurduğu —ve amaçladığı— düşler...

Düşlerimin kurucusu —ve görücüsü— zaten, o...

Ben ne görüyorsam, o da onu görüyor——

Gördüklerimi görüyor; işittiklerimi işitiyor; düşündüklerimi biliyor — uyanırken de, düşteyken de...

——Oysa, tersi doğru değil : ben onun düşündüklerini bilmiyorum. (Şuradan belli bu: Bazı geceler, ben uykudayken, beni kaldırır, yürütür. Bu, alışılmış anlamda 'uyur-gezerlik' değildir yorgunluktan ya da sızmışlıktan, kütük gibi uyuduğum gecelerdir bunlar; o da, beni kaldırmak —kandırmak— için, bana olmadık birşey düşündürür —algılatır(?)—; diyelim, evdeki gaz tüplerinde kaçak olduğunu; ya da eve hırsız girdiğini — ben de kanar; kalkar, tüpleri ya da kapıları kurcalar — çişimi yapar, yatarım hepsini de, uyur haldeyken yaparım—— bunları, tabî ki, birlikte yaşadığım kişilerin anlattıklarından biliyorum.)

Demek ki, onun benimle ilgili bilmediği hiçbirşey yok — uykudaki halimi bile biliyor; oysa ben onu hemen hiç bilmiyorum — pek az birşeyler çıkarsayabiliyorum yalnızca.

Bu durumlar, belki, onun beni —benim bedenimi, gözümü— kullanarak, eylemde bulunabildiği durumlar ben intoksikasyon altında (zehirlenmişlikten dolayı kendinden geçmiş gibi), bedenim üzerindeki denetimimi yi-

tirmiş, uyku (daha doğrusu sızmışlık, *stupor*) halindeyken, o, bedenimin 'dümeni'ne geçiyor, beni yediyor, güdüyor, yönlendiriyor — bu durumlarda bilinç içeriği olarak olup-bitenleri bir kavrayabilsem... — Ama, bu olanaksız : ben uyuyorumdur, — o durumlar bilinç içeriğime katılması olanaksız durumlar.

Bir de şu açık: Bana, belirli durumlarda, istediğini yaptırabiliyor.

Daha doğrusu, ancak belirli durumlarda karşı koyabiliyorum yapmamı istediklerine — çoğunluk, olağan, durumlarda, demek ki, bana istediğini yaptırıyor.

Demek, onun istediklerini yapıyorum.

Benim istemim o...

Benim, istemim, o —

O, benim istemimse, ben, istemime aykırıyım, demek...

* * *

İstem —['istenç', 'irade'; *voluntas, Wille, will, velleity* (!)...]— böyle bir şey varsa; yani, kişi yapacaklarını isteyebiliyorsa; eylemleri, yapmak isteyebildikleri ve isteyerek yapabildikleriyse, benim kendi istemimin olmadığı söylenebilir — ben, yalnızca, o'yum : istediğim; ama yapamadığım — yaptığım; ama, istememiş olduğum — çünkü, onu ben istemedim; ben istemedenden oldu o.

O bensiz oluştu — ve beni de öldürdü, demek...

Bedenimi, *stance*'ımı, hatta yürüyüş biçimimi bile belirlemiş, sanki (: geçenlerde, beni, uzaktan, ellerim arkada yürürken seyreden birileri, "Herife bak; bir tarafa eğri yürüyor" dediler — çocukluğumda, bedenim henüz gelişme dönemindeyken, yatağımın üzerine, sol tarafıma dönük; sol dirseğim üzerine dayanarak uzanıp, saatlerce kitap okumam olsa gerek, bu çarpıklığın fiziksel nedeni (gene, sol omuzuma çanta astığımda da, bedenime bakan birisi, "Herife bak; herkesin çanta astığı omuzu çökük olur, bunun ötekisi çökük..." dedi); ama, bu bir sonuç yalnızca) en baştan öyle bir *stance* edinmemin nedeni neydi peki?

—O'ydu, herhalde...

[—Şimdi denebilir ki, bunları yazarken, kendime; yapmadıklarına, yapamadıklarına, es geçtiklerime, bir kulp —ya da bir sorumlu; evet, bir suçlu— uydurup, kurup, yaratıp, sorumluktan sıyrılmağa çalışıyorum — denir de (—dendi de!)]...

— Peki, sen ne diyorsun, ey Okur?...]

—Ama, onun benden çok da farklı olduğu söylenebilir mi?...

Ben de onun gibi değil miyim?

Ben, o değil miyim?

O, ben değil mi?...

[Gene de sorulabilir, bütün bunları oturup yazmanın anlamı nedir, diye — neyi yazıyorum; yazmağa çalışıyorum ki (—"yazınca daha mı açık olacak" gibi birşey de yazmıştım bir keresinde)?

— şundan: yalnızca yazmak zorunda olduğumdan — yazmadan edememenden...— Buradaki ilk tümce kafamda oluştuğunda, hemen, belli olmuştu bunun —bütün bunların— yazılacağı; kendini yazdırtacağı —; o'nun yazdıracağı...

Hem, 'kader'im; alınyazım —hem de istemim, 'irade'm— değil mi, o, benim?...]

Eskiler, bir de, yüreği, duyguların, duygulanımların asıl 'yer'i —yani, 'varoldukları' yer— saymışlardır — — —şimdiki 'bilim'imize göreyse, yürek, bazı sinir düğümlerinin denetlediği özel türden bir kas yapısından başka birşey değil : kan 'pompa'lamağa yarayan bir tür emme-basma tulumba — içinde, kandan başka birşey de yok; ne duygu, ne duygulanım...

Şimdi, bugün, bu çağda, ben ki 'içimdeki bir kovukta yaşayan' bir "yengeç" olduğunu söylüyorum; bir de, üstüne üstlük, desem ki, o, yüreğimde bulunan kovuğunda barınıyor — ne derlerdi acaba: Nerede; kulakçıklardan birinde mi, yoksa karıncıklardan — hangisinde sağda-kinde mi, yoksa solda-kinde...

İçime nasıl girmiş olabilir — nereden gelmiş?
Hiçbir yerden...

—İçimde oluşmuş olmalı.

Galiba o, ülkülerimin öznesi—

Onu ben yaratmış olmalıyım yıllar yılı kurduğum ülküler içinde yarattığım özne o, herhalde — olmayacak şeyler düşleyip dururken ortaya çıkarmış, oluşturmuş olmalıyım onu — o da, şimdi, o olmayacak şeyleri, ülkülerimi istiyor; nesnelerini istiyor — ben onları kuramadıkça, gerçekleştiremedikçe de, sinirleniyor, öfkeleniyor, yan yan eşeleniyor, kısı kacını takırdatıyor..

Onu kendim yarattığıma göre, onunla başatmenin yolunu da gene kendim bulmalıyım — çünkü başatmak zorundayım onunla : hep aleste, pundunu bekliyor, beni tam olarak ele geçirerek sürükleyip götürebilmenin — nereye — Deniz'e ve Ay'a, tabîi ki!...

Oysa, o benden hoşlanmıyor ama, ben onu seviyorum bile galiba. Belki benim de içimde (başka) biryerlerde hafif hafif kıpırdanıyor sürüklenip götürölmek arzusu — belki benim de bunu özlememdir, onu o kadar güçlü kılan; zorlukla direnebildiğim kadar güçlü...

Bu kıpırdanmalar da, yüreğimde oluyor : yüreğimde duyuyorum onu; ayak katırtısını, kıskaç çatırtısını — demek ki, seviyorum onu...

Onu 'kendi yarattığım' ne ölçüde doğru acaba? — İçimde oluşmuş da olsa, benden, benim yaşamımdan bağımsız bir gelişme geçirmiş olmalı değil mi, bana böylesine yabancı, hatta karşı, giderek düşman olduğuna göre?

Buradaki 'yaratma'yı farklı bir anlamda almalıyım herhalde: Bu, ortaya sonunda neyin çıkacağıнын önceden tasarlandığı, kurulduğu ve kurgulandığı bir 'yaratma' olmasa gerek — gerçi özgürce, ama sonuçlarını bilmeden, bilemeden kurduğum şeylerin ürünü o : yapabileceğimi sanıp yapamayacaklarımın — yapamadıklarımın yapmak istediklerimi bulduğum — istediklerimin yapılmadığını gördüğüm...

Yapılamayanlarımın yaptığı, o:

Olanaksızlıklarımın oluşturduğu...

Benim gerçekleşmemiş anlamlarımı anlıyor o : benim yaşayamadığım yaşamımı yaşıyor — bu yüzden istiyor ölümümü.

Ben, çünkü, yaşamamam gereken bir yaşam yaşamışım, demek ki.

Aykırı yaşamışım — kendime de, ona da..

En dayanamadığı da, benim özgürsüzlüğüm — bağımlılıklarım bir sürü (herhalde saçma-sapan) yükümlülükle — "ödev"le, "görev"le, "sorumluluk"la— kendimi kuşatmış olmam... (Ya da, bunlarla kendimi aldatmam...)

İşte, en yüksek değer duygusuyla kurduğum düşler, düşlediğim ülküler, hep, özgürlüğe yönelikti; o da, hep

onlarla beslendi —onlardan oluştu—: şimdi, içeriğinin çoğunu unuttuğum; unutmadıklarımı da savsakladığım —giderek, kirlettiğim— o özgürlük ülküsü bu hâle gelmişken, kısılcacını takırdatmasın da ne yapsın?!...

* * *

—Ama 'unutma' diye birşey var mıdır gerçekte — kişi nasıl 'unutur' ki yaşadığı birşeyi?...

Kişinin belli bir andaki 'bilinç içeriği' açısından o sırada 'anımsamadığı' —örtülmüş, silinmiş, bastırılmış— bir yaşanmışlık, "bilinçaltı"nda; yani, yaşadıklarının toplam bağlamı —karşılıklı etkileşimleriyle oluşturdukları bütün— içinde, tam da o yaşanmışlık yerinde, sürdürür 'yaşam'ını — [yalnızca bir sözcük oyunu değildi o söz: "Yaşadığın her an, her yaşadığın an, yaşar."...] yaptıklarına karışır, onları yönlendirir, etkiler.

İşte, bu toplam bağlam, o : yaşamımın bütün anlarını barındıran, yaşamlarını sürdüren bütün:

O, ben'im, işte...

Peki ya düşler ne oluyor [bu 'sürekli yaşama kuramı' gerçekten yaşanmışlar için geçerli olsun, diyelim]; ya kişinin yalnızca düşledikleri, hayalinde 'yaşadıkları', ülkü olarak kurdukları; daha doğrusu 'yaşattıkları' — en doğrusu, yaşatamadıkları — onlar da mı "hep yaşar"?...

Evet — asıl onlar yaşar hep: Yaşamamış olmalarıdır onları yaşatan, sürekli kılan; yaşanıp geçmemiş olmaları — yaşama geçememiş olmaları, yaşatır onları...

Budur belki onları "zamanın dışına" çıkaran — bengi kılan...

O, onları yaşıyor, ben çoktan pes etmişken...

Oysa, o ülküler, ve onların odağı; özgürlük : en içim-dekiydi hep — içimde bulunan ama hiç ulaşamadığım en derin kovuk; o kovuktaki en değerli şey; yaşamıma tam anlamını verecek tek ülkü — tutulamayan, ellenemeyen, görülemeyen...

Bir tek o biliyor onu artık — ben değil.

O, o...

Kıskacı özgürlüğünün tutamağı — sanmıyorum herhangi bir canlıya yönelik bir tehdit olduğunu : sanki, simgesel birşey, takırdaması, kart-kurtu... (Bir kez, deniz kıyısında kıstırdığım bir —"gerçek"— akrabasında dene-dim tamamiyle çaresiz kaldığında tek yapabildiği, Dü-rer'in *Eriphia spinifrons*'unun 'saldırgan' tavrını takınıp, kıpırtısız durmaktı...)

(Kıskaç: Çocukluğumda, kışları yaşadığım ve sürekli başımı ağrıtan bozkır kentinden gelerek, 'mutluluğa en yakın' yaz günlerini geçirdiğim sahil kasabasında mo-daydı : bir yengeç yakalanıp öldürülür, kıskacı koparılır, kurutulur, içine yerleştirilen halkalı bir telin çevresine

eriyik kurşun dökülür, böylelikle elde edilen 'kolye' de, bir zincirle boyuna takılırdı, plajda.

Benim de vardı bir tane...)

Dışı —kabuğu— son derece serttir; bir zırh : katı, çinkıntılı, dikenli — oysa içi —bedeni—, yumuşacık olsa gerek : narin, *fragile, weich...* — İşte, zırh gerektiren bir beden....

Duygulanımlarından bilirim bunu kimi zaman, öfkesi tutunca, zorbalık derecesinde acımasız olabildiği halde, kimi zaman —özellikle kurmaca 'trajik' durumlarda (örneğin 'sentimental' bir film seyrederken)—, sulu-gözlülük kertesinde duygusal olur.

(Tabiî, ağlayan da ben olurum!...)

Zaman zaman da —büyüme süreci içinde— kabuğunu değiştirmek zorunda kalırmış—

O zaman(larda) ne yapar acaba çırılçıplak, korunmasız, savunmasız; bir devingen et parçası yalnızca — herhalde, o süreler içinde onu gören bir yırtıcı olsa, hemen yenilip yutulur —

— bunun olmaması için —olmadığı zaman da—, herhalde, hiçkimsenin ulaşamayacağı bir kuytuya —bir kaya kovuğuna— sığınır; bir biçimde beslenmeğe çalışarak, yeni kabuğunun oluşmasını bekler — yeni zırhının;

sonra,

yeni — ve daha büyük, geniş, katı kabuğuyla çıkar ortaya : hiçbir yaratık (kimse) gelemes artık Şimdi onun üstüne — yepyeni ve sapasağlam, daha kalın ve katı kabuğu—*spinofrons* : "dikenli cephesi"—; daha keskin ve daha güçlü kısıkaçları vardır artık, kendini savunmak için...

Oysa, o kuytuda — yeni zırhı oluşmadan önce geçen süre içinde...

Acı doludur: Yumuşacık, *vulnerable*, güçsüz olmak-tan, acılı —zedelenebilir...

Zavallı — kim?!...

O mu;

ben mi? —

Evet : temelde bu: Hayallerim, düşlerim ile gerçekle-
rim arasındaki sallantılı konumum, onu rahatsız eden —
gerçekleşemeyecek düşler kurarken yarattım onu, de-
mek ki...

Şimdi, hayal ile gerçek (ta yıllar önce de düşünmüş-
tüm bu aykırılığı) arasında kalan da, o ... —

Ya ben?... —Ben, gerçekleşmemiş düşlerimin gerçek-
liğini yaşıyorum —hatta yaşıyorum— bile; ama o, saf
haliyle tuttuğu ve saf haliyle gerçekleşmesini beklediği o
hayal-ülküler —ki bunlar, onun için hiç de 'düş' değil : te-
mel ve biricik gerçekliği...—, benim dünyamda; benim
'gerçekliğim' içinde, yapayalnız, yabancılaşmış kaldıkça,
beni suçlu buluyor; kısılcını takırdatıyor...

Başka ne yapsındı ki?...

—Onu aldattım...

Şimdi, üstün mü saymalıyım kendimi; onu, oyunuma
gelmiş bir zavallı yerine koyduğuma göre?...

Benim, asıl zavallı—

Ülkülerime —ve, ona— ihanet ettim.

Alçağın tekiyim ben—(—şimdi; bunu yazmışken
bile, gene...[— üstelik hiç de yetmez —birşey de ifade et-
mez— yazmış olmak : yaşamımda ne yaptım ki —bey-
nimi yok etmekten; ortaya çıkarabileceklerimin yanın-
dan geçmekten, yaşar kılabileceklerime es geçmekten
başka! —Kendimi aldatmanın; ve, —kimse, neyse—
bir 'bengi' *instance* önünde aklanmağa, olduklarımı haklı
göstermeğe çalışmanın yolundan başka birşey değil,
şimdi, bunu yazmış olmam...])

—Beni götürmek istediği yere götürdüğünde, asıl o haklı olacak...

Benim saf (katıksız : yalın : temiz) hayallerimi edinmiş, koruyor : kovuğuna taşıdıkları, kovuğunda düzenli tuttukları, bunlar; hiç unutmadıkları — bense, o hayallerin unutmuş olduklarıma; hâlâ anımsadığım, 'canlı' tutmağa çalıştıklarıma bile, aykırı düştüm, yaşadıklarımla.

O da, bütün yaşadıklarımı gördüğünden, dayanamıyor, bu hallerime...

Ondan nefret etmeliydim herhalde aslında — ama, ona garip bir sevgi duymaktan öte, müteşekkir olduğumu da hissediyorum ama o, bu duygularıma da, gene, soğuk bir sessizlikle yanıt veriyor...

Belki, ona bir biçimde ulaşabilseydim — amaçlarımı —çünkü bunları bilmiyor; yalnızca yaptıklarını görüyor— aktarabilseydim ona — ondan da hayallerimi, düşlerimi —benim ülkülerimi; onun gerçeklerini— alabilseydim — geri alabilseydim...

—Demek, amaçlarım ile ülkülerim aykırı, biribirlerine...

Daha doğrusu, amaçlarım saydığım ve herhalde kendiliğinden; benim 'gerçekleştirme' sandığım ama aslında zaten olması gerekenlerin ortaya çıkışı olarak, 'eylemle-

rim' yoluyla varolanlar, düşlediğim ve gerçekleşmesini istediğim ülkülerime temelden aykırı.

Asıl gerçekliklerim olmasını isteyebileceğim ülkülerimi, o yaşıyor — ben de ancak ondan öğrenebilirim — geri alabilirim— onları.

Ama, hiçbir iletişim yolumuz yok.

Onun için anlam, imgelerden kurulu birşey olmalı — düşlerimin öznesi o olduğuna göre...—; oysa ben, yalnızca dilsel; giderek, yalnızca yazılı —arada bir, eğretilmeli— anlamı tanıyorum, biliyorum (çok iyi bildiğim de söylenemez ya...).

Nasıl anlaşılabilelim ki?...

O, yaşadıklarımın çıkmış olsa da, benim unuttuğum —belki, sildiğim—, artık anımsamadığım (ya da, unutmadıklarım da artık yalnızca anı olarak kalan; geride kalmış ve ancak anımsanabilecek) yaşantılardan çıkardığı imgeleri kendi anlam gerçekliği olarak kurmuş; ben, o yaşantıları ve imgeleri —unutmadıklarımı—, çoktan, (ister düz ister de eğretilmeli) tümcelere çevirmişim...

Anlam içeriklerimiz arasında fark yok; ama, anlaşma yolumuz da yok.

Nasıl anlayabilelim ki, biribirimizi?...

Onun benden anladığı, çarpıtılmış; benim yaşamımda —artık— gerçek karşılığı olmayan, bir dizi imge; benim ondan anladığım, artık anımsamadığım; ya da, yazı-

ya dökerek 'aktardığım', 'eğretilediğim'; yani, kirlettiğim, bir dizi anlam içeriği olmuş, tümceler arkasına sıkışıp kalmış bulanık yaşantı odakları.

Anlaşmamızın yolu yok.

Oysa, ulaşabilseydim, onun kovuğunda ne büyük bir hazine bulabilirdim: Yaşamımın bütün ülküleri, hayalleri, düşleri —değerleri—; (amaçlarım, ereklerim, hedeflerim), tertipli, düzenli, anlamlı bütünlükler içinde, orada —pırıl pırıl, hiç eskimeyen, yıpranmayan, geçip gitmeyen bengilikleri içinde...

— Kırk Haramilerin Mağarası'ndaki hazine gibi...

Artık çok geç : oraya giremem; girebilseydim bile, cesaret edemezdim buna: Yeniden karşı karşıya gelmeyi göze alamazdım, o zenginliklerle.

Giremezdim.

"Açıl Susam, açıl!" şifresini bilseydim bile, diyemezdim, söyleyemezdim onu

— zaten, bilmiyorum, işte...

Aslında, iletişim yolu açısından da anlaşma olanağımız yalnızca tek-yönlü : ancak o bana bir bildirimde bulunduğunda açılıyor —, bense, ona kendiliğimden ulaşamıyorum : benden çıkıp ona doğru yürünebilecek bir iletme yolu, yok— [—buradaki sözümüne 'irdeleme' de hiçbir anlama gelmiyor herhalde...]

Demek ki, benim onun daha varlığından haberim olan durumlar bile, onun bana bir iletide bulunduğu; be-

nim de, onun iletisinin, dolayısıyla da, kendisinin farkına vardığım durumlar...

O bana seslenmeden ben onu işitemiyorum — sezinleyemiyorum bile: İletişim —değil ileti— kapımızın anahtarı, onda...

Aramızda bir yol değil, kapılı bir koridor var : tek yöne açılan —çoğunlukla da kapalı duran— bir kapı...

Bu ne kadar sürebilir?

—Dediğim gibi, beni sonunda ölüme (ölümüne; ölümüne — ölümümüze) götüreceği, belli; peki, ya öncesi?...

Hiç belli değil.

II.

İçimde bir yengeç var.

Ona egemen olmalıyım —

Öyle, hemen, çabuk bir ölüm istemediğimden değil —böyle bir ölümün gününün geldiğini görebilsem, hemen isterdim onu—, daha kurabileceğim yaşam olanakları görebildiğimden : istemim sürdüğünden — o tükenirse, ben de, onun istediğini yaparım...

O koridoru yürümeyi öğrenmeliyim.

O bana egemen; ama, özgürlüğüme engel değil onun, suskun, kovuğuna çekildiği —kapıyı kapalı tuttuğu— zamanlardaki özgürlüğüm — bunu etkin kılmalıyım; ona egemen olmanın tek yolu, bu.

Yalnız olmayı öğrenmeliyim — aslında *öyleyim*; ama, bunu bir bilinç içeriği olarak edininip, bir eylem biçimi olarak uygulamalıyım.

Onunla aykırı düştüğüm noktalar, özgürlüğün gereklerini gerçekleştiremediğim noktalar olduğuna göre, onun benim üzerimdeki belirleyiciliği, benim özgür ol-

mamı gerektiren —onun benim özgür olmamı istediği, o yolda iletide bulunduğu— belirlemeler:—

Benim üzerimde egemen olmasının yönelimi, benim özgürlüğüm : ben özgür olayım diye bana egemen olmağa çalışıyor — ama, işte, ben özgür olamıyorum; yani, o bana egemen olamıyor — dolayısıyla, ben ona egemen olmalıyım ki, özgür olabileyim...

Ben ona egemen olduğumda, o bana egemen olabilecek.

Özgürlük — nedir ki bu, tam olarak?

Kişinin kendini geleceğine açabilmesi, desem; ya, peki, bu irdelemenin başından beri geçmişimi açmağa çalışmıyor muydum; o büyük hazine, geçmiş yaşamım değil miydi, peşinde olduğum — nereden çıktı şimdi birden, 'gelecek'?...

(Geleceğim yok, sanıyordum; gelmeyecek, sanıyordum; oysa, çıktı, geldi, işte — burada...

Şimdi de sıra bende...)

Pekâlâ, "kendini geleceğine açabilme" — burada küçük bir numara yok mu "açabilme", zaten özgürlüğü ('yapabilme'yi) içermiyor mu — kocaman bir totoloji değil mi, bu 'tanım'!

Değil:—

Nasıl o Kırk Haramiler Mağarası'nın, ulaşamadığım; ama gene de benim içimde bulunan bir 'yer' olması — içindekilerin de benim ülkülerim, benim amaçlarım, be-

nim değerlerim olması— bir çelişme değilse, geleceğime açılmamın, geç, gecikmiş, geciktirdiğim olsa da, gene de yapabileceğim birşey olması, bir çelişme değil — özgürlüğümün de hep bir olanak olması; ama gerçekleşmeden kalabilmesi ya da kalmayabilmesi, gene, bir olanak...

Gerçekleşmesi bana bağlı.

Cesaret de bu yüzden gerekli.

Çünkü, unuttuklarım ya da sildiklerim de olsalar, yaşantılarım benimdir gene de; bendedirler — onları yeniden etkin, yaşamımda söz sahibi yapmak da elimde — değilse, hiçbirşeyim yok demektir gerçekten : gerçekten bütünüyle kirletmişim, hiçleştirmişim, çıkmazlaştırmışım yaşamımı demek...

Bu yüzden, yeni iletişim yolları bulmalıyım — yaratmalıyım — anlaşılmayı olanaklı kılmalıyım.

Burada, gerçek olmak ile gerçeklikli olmak gibi iki olanağı zorlamalıyım:—

Gerçektim tabî ki şimdiye dek — o, içimde taşıdığım da bir gerçek; ama, gerçeklikli olamadım ona demek ki — iletişim yollarımızı tıkayan da buydu:—

Gerçeklere takılıp kala kala, ülkülerimi gözardı ettim — onlara gerçeklikli olamadım; çünkü bu, gerçeklerin dışına çıkabilmeyi de gerektiriyordu — düşlerimi de yaşamımda etkin kılmayı... Oysa ben, gerçek ("dürüst", "doğru", "doğruluklu") olacağım diye, gerçeklikli olma olanağımı — yani, asıl gerçekliğimi; ülkülerimde, hatta düşlerimde, hayallerimde bulunan anlamı, savsakladım.

Demek, amaçlarım gerçekleşirken, ülkülerim gerçeklikli olmadı — bu yüzden de, gerçekleşen yanlarım asıl kendim olmamın olanağını taşıyan yanlarıma aykırı düşüp durdu.

Bu yüzden kızgın bana: O, benim tam en kendim olduklarımı —herhalde, zorlukla, güçlükle; belki, umutsuzca— yaşatırken, ben, kendim olmadıklarımı yapıp durmuşum.

Bu yüzden müteşekkirim ona : benim kendi olmamın koşullarını saklamış, korumuş, yaşatmış — bunları şimdi teker teker yeniden bulup, kurup, anlamlı kılabilirim — onun sayesinde.

lklerimin benim için de gerçek olabileceklerini düşünebilirim artık. (nk artık bir sokağım, bir kıyım, bir geitim var—)

Ama nasıl da zor bu hep yıkım ve kıyım duruyor çünkü gemişimde — hep aykırılık... O da, anımsadıklarıyla, hem temiz kalabilmiş düşlerimi koruyor; ama, hem de, yaşadıklarımın ne denli karışık, bulanık, kirli olduğu nu anımsatıyor bana — bu çatışma, dayanamadığı...

(Uzun zamandır sessiz durmasını nasıl anlamalıyım acaba : kendimi toparlamaya —toparlanmaya— alışmamı onaylıyor gibi [ama bu yazdıklarım da önceden belli bir noktaya değin —sanki kendiliğinden— akıp giderken

(içimdeki sıkıntı) bütün bunların sonunda gene hiçbir-
re varmayacağımı gösteriyor olmalı ona].)

— Bir zavallı ile bir alçak olma arasında gidip geliyor,
kendimi yargılamam—

— çünkü aldattığım, kendimdi aslında [bunu hâlâ;
burada, bunları yazarken de yaptığım söylenebilir — ey
Okur, dikkat et!]:- "o renk bulundu" — —

Bir yandan düş olduğunu bal gibi bildiğim şeylerin
gerçekte bir karşılığı olabileceğini de —evet, gene— kur-
dum; bunların gerçekleşmesini beklerken, bir yandan da,
onların aslında gerçeklikte karşılığı olamayacağını, gene,
kurdum — her iki durumda da, kendimi avuttum, poh-
pohladım, aldattım.

Oysa, düşlerimi gerçekten gerçekleştirmeye cesare-
tim olsaydı, beklemektense, işe girişip, en azından, başa-
rısız da olsam, gerçek —ve evet, hakedilmiş— bir yıkıma
ulaşabilirdim; ya da, korkaklığımı açıkça kabullenerek,
gerçeklere boyuneğip, düşlerimi bir kenara atabilir; o za-
man da, gene hakedilmiş bir lanetlenmeyi —gerçekten—
yaşayabilir; sonunda da pısırik ve sessiz bir ölüm bulabi-
lirdim.

İkisini de yapmadım — ne o uca; ne buna, gitmedim
— "yürüme" diye diye vardığım, Kafka'nın "Komşu
Köy"ü oldu, işte...

Böylece de 'ortada' bıraktım kendimi — onu da : kıs-
kaç takırdatmasın da ne yapsın bana?...

Evet, zavallı bir durum...

— Ama, —

[—Evet, bunu da söylemeliyim :) *harika* bir durum, aynı zamanda!

Nasıl mı — bunca acı çektikten sonra ve (şimdi, burada) bunca acı içindeyken, durumumu "harika" sayabilmem [yalnızca bir felsefe tarihi saplantısı değilse], çok garip sayılmalı — öyle de...

— Çünkü güce hiç el atmadım — bireysel ilişkilerimde, bazen, "iş"(ler)im gereği zalim olduysam da, 'zülûm'uma uğrayanlar hep bildiler aslında ne denli yumuşak olduğumu — bazen, kullandılar da bunu, bana karşı.

Kişisel ilişkilerimde ise, hep zedelendim, işte hep güçsüz kaldım. Neden, bilmiyorum. —İşin kötüsü, öyle, güçsüzken, aynı zamanda hep de zedeledim kişi olarak ilişkide olduğum kişileri... ("Şiddet" diye birkaç kez inlemişti, ikinci gece—)

Boşluktan kurtulunamıyor ki...

[Önemli olan tek şey, *nedensizce* yazman...]

Kuytuda olmak da gerekmiyor, hiçkimsenin ulaşmadığı bir yerde olmak için : heryer kuytu, zaten...

Öylesine, ölüme doğru sürüklenip giderken, kendi boşluğunu, kuytu içindeliğini, işte, kovuğunu da, birlikte götürür, kişi.

Toparlanmalıyım.

— Hiçbir işe yaramadığını bile bile—

— Hiç!

Acaba şu 'zırh'ım mıydı başıma en çok belâyı açan?
— O çelişkili duygulanımlarla, yaşamın içinde zaten zorluk içinde olan konumumu, bir de başkalarına — ötekilere; sevdiğimi sandıklarına ve beni sevdiklerini sananlara— iletememek; evet : iletmemek, iletmek istememek — bu, çok daha zorlaştırdı yaşamayı.

Öfkemi de, o ötekilere yöneltirken, yumuşaklığımı iletemedim onlara; işte, hep zırhımı gösterdim onlara — sert oldum; ama, aslında olduğum yumuşaklığı, olamadım... (Çok sonra bile...)

Niye — zedelenme beklentisinden; yani, korkaklıktan, herhalde...

(En baştan başlamalı —
çocukluğumun yerleri:—

Okula sapılan yokuşun altındaki köşe apartmanın so-
kağa göre epey derinde kalan ıssız arkabahçesindeki kö-
mürlüklerden kilitlenmemiş olanı ("27 Mayıs" Paketi)...

Sahil gazinosuna gidenlerin geçmediği tozlu yolun
yanında uzanan yüksek duvarın ardındaki sessiz bahçe
(kitap, erik ve sigara)...

Luna Park'ın kullanılmayan yan kapılarından birinin
aralığından girilerek ulaşılan bakımsız ve güdük ağaçla-
rın oluşturduğu kuytu yeşillik (greypfrut ve meyve bıça-
ğı)...

Okul binasının arkasındaki kalorifer dairesinden baş-
layarak ucundaki tiyatro salonunun sahnesinin dibine
dek ulaşan karanlık dehliz (meşale)...

— Hangisi önce, hangisi sonra?...

Hep, kaçış yerlerim— kovuklarım...))

Hep kaçtığıma göre, hiç özgür oldum mu, diye soru-
labilir [zaten, bundan başka tek bir sorum var; o da, an-
cak bu yanıtlanabilirse sorulabilecek]:—

Toplumsal ilişkilerimde hep o görüntüyü verdim;
hatta, belki, toplumsal ilişkiler içinde özgürlükten ne ka-
dar söz edilebilirse, özgür oldum (tabii, büyük bir yürek-
lilik görüntüsü içinde 'bastır'dığım 'istifa'larım 'kaçma'
açısından nasıl değerlendirilebilir — bilemiyorum...) —
ama, ya, asıl önemli olan alanda; kişi ilişkilerimde?...

Kalemim "Olmadın" demeye gidiyor — ama aynı an-
da, "ya peki, bu?..." sorusu geliyor : "Şu anda, burada, bu-

nu yazarken —nelerden geçip, bu noktaya gelmişken; yarım-yamalakları dışında sahip olduğun kişi ilişkisine —sadece kişi ilişkisi olan o ilişkiye— ulaşmışken — özgür olmadığını söyleyebiliyor musun?"... — Bilemiyorum (yoksa, işte, tam da bu mu?...) — bilmiyorum (bu, değil!)...

Çaresiz kaldığım durumlardaki yırtıcılığım, işte, herhalde, hiç de özgürlük göstergesi —belirtisi— değil — daha çok, kendimi denetim altına almam gereken durumlarda ortaya çıkıyorsa bu çaresizlik; o zaman?...

Özgürlük : hiçbirzaman çözemeyeceğimi bildiğim bu sorunla hep yeniden didişmek, boğuşmak — yaşamımda da, yazdıklarım da...

O, onu o en derin kovuğunda koruduğuna göre? —

Ama, eyleme geçemeyen, salt 'ülkü' olarak 'korunan' özgürlük, özgürlük müdür? — Galiba : hiçbirzaman ulaşılmasa da, bir ülkü olarak; yani, sürekli gerçekleştirilmeğe çalışılan —hiç vazgeçilmeyen, hiç gözardı edilmeyen— olarak tutulabilirse, gerçekleştirilemese bile, gerçekleştirilebilir — mi? — gerçekliğe giremese —hep orada, ileride, ulaşılmamış ve ulaşılamayacağı bilinen noktada olsa— bile, bu yolla sürekli yaşamın içinde tutulur — korunur; anlamını verir...

İşte, pes etmemeliyim, bu yüzden : çünkü pes etmek, gerçekten de gerçek-dışı kılar onu, onları...

Evet: 'zamanın dışında' olmak — nasıl demişti o gecikmiş usta : "Her an şimdiyi yaşayan bengi yaşar." Ânın hakkını vermek — her an dolu olabilmek...

Bu bütününde olanaksız olsa da —her ânını sürekli ve tam olarak dolduramaz kişi yaşamının— böyle anları çoğaltmak, yoğunlaştırmak, biribirine bağlayarak büyütme...

Bunun için güçlü olmak gerekir (—oysa, belirli bir bakımdan yepyeni olmayı —yenilenmeyi— becerdiğim söylenebilse bile, çok güçsüz hissediyorum kendimi).

Evet, pes etmemeliyim, [o sözü de anımsayarak: "Yaşamına güçlülük verecek tek şey, güç eksikliği duyman olacak —"] herşeyden önce — bu da, bana hiç de ben istemeden verilmiş bu budalalığı hemen şimdi sona erdiremediğime göre, sürdürmeliyim, diye düşünerek değil : o anları, anlamlarını ve güzelliklerini bilerek, (acı bedellerini de ödeyerek), bilinçle yaşarsam, onlar, "hep yaşarlar".

Bu da, ben olurum, işte...

Özgürlüğüme bir de öteki gözle bakabilirim :

Bugün geriye bakınca gördüğüm; bazı şeyleri farklı yapsaydım bulunabileceğim, ama yapmadığım —daha önemlisi, öyle yaptığım ve dolayısıyla bulunmadığım, o kadar çok yer var ki — o yerler bugün içinde olmak istemeyeceğim —istemediğim— yerler olduklarına göre, benim için yanlış yerler olurlardı : demek ki —bugünkü yerime girmem ancak onlara girmememle olanaklı olduğuna göre— bugünkü yerimi, doğru yerim olarak görebilirim. (—şimdi, şu anda, buradan geri dönüp bakıyorum; kendimi, şu anda yazdığım satırların yazarı olarak, nelerden nereye —işte, şimdi, buraya— gelmiş kişi olarak görüyorum : *onaylıyorum bu yeri...*)

— Hiç takırtı yok...

Aykırı yaşadığım doğru mu, öyleyse?

Gerçekleştirebilecekken de gerçekleştiremediklerim, özgür olmadığımı mı gösterir — yoksa tam tersini mi gerçekleştirebileceğim birşeyi gerçekleştirmeyebilmek, olumsuz anlamda da olsa, özgürlük değil mi?

Çünkü istenenleri yapabilmek değildir temelde, özgürlük — yalnızca yapabileceklerini istemek hernekadar tutsaklık olsa da... Daha çok, yapabilip yapabileceğini bilmeden, istemek; sonucunu bilmeden de, yapmaya girişmektir — tabii ki, böyle bir girişim, çoğunlukla, 'başarısız' olacaktır; ya da, en azından, beklenen belirgin bir sonuç olmadığına göre, hiç beklenmedik bir biçimde so-

nuçlanacaktır. — Ama, işte, tam da özgür olmasını sağlayan özellik değil midir bu?... (Bunun 'iş hayatım'daki karşılığı, olağan sayılan tutumun tam tersini uygulamam oldu hiçbirzaman, istifa etmek için bir sonraki işi bulmayı beklemedim; hatta, tersine (inatla) yeni bir iş aramadan istifa ettim bütün işlerimden.)

* * *

O zaman, işte, bu beklenmedik sonucu da sevmez mi kişi : hiç de amaçlamadan; o biçimde oluşacağını bilmeden; ama, isteyerek ve uğraşarak ürettiği birşeyi?

Çocuğu gibi...

— Bu anlamda, 'yarattığım' —dolayısıyla sevdiğim— söylenebilir, O'nu.

— Başetmek, egemen olmak, denetim altına almak...

Bu da yanlış bir yaklaşım herhalde: Nasıl bir baba çocuğu üzerinde egemen olduğu duygusunu duyarken yanlış bir duygu duyuyor olursa —çünkü çocuk kendine özgü bağımsız gelişmesini; başlangıçta belli-belirsiz, sonradan açıkça, sürdürmektedir —; aynı şekilde, ben de O'na egemen olabileceğimi düşünürken, yanılıyorum herhalde—

— Hem, onu sevdiğimi söylüyorum: Sevgi, bazen bir çekişme, bir hırlaşma, bir güçlülük yarışması olsa da, temelde, ancak eşitler arasında kurulabilecek bir ilişki değil mi — sevdiğine egemen olmaya çalışan, onda sevdiği şeyi —onun, o olmasını— çelmiyor mudur?

[Şuna benzer bir tümce geçiyor aklımdan günlerdir : "Bunu ancak deniz kıyısında sürdürebilirim — ve, yalnız..." Oysa, günlerdir denizin karşısında yalnızken, ancak şimdi oturup yazabiliyorum.]

Ülkülerim — olmayacak şeyler olmadıkları kanıtlandı artık, diyebilir miyim?

Kurdum mu?

Bu soruya hemen ve yekten bir yanıt verememem, olumsuz yanıt anlamına gelmese de, bir kuşku payı kalıyor demek ki, gene de yaşadığım yücelikler ne ölçüde benden kaynaklanıyor?

O'nu da, içimde oluşmuş olarak düşünmek, bir anlamda ne kadar doğruysa da, bir başka açıdan, bir o kadar da yanlış : sıradan bir 'etkilenme envanteri' çıkarmak anlamında bile, ne çok yerden gelme ne çok etki bulunabilir üzerimde — 'çözüm'lemesini bilen biri ne 'güzel' çözümlerdi beni (—bir "Burç" üyesi (şu gün şu yıl şu saat...) olarak bile—— yıllar önce, bir başkasının "yıldız haritası"nda bile bulunabilirdim — bulunmuşum, bile...).

Ama, yetmezdi —

Eksik birşey kalırdı, gene de : bu da, işte, o olurdu — gerçekleştirebilmiş olsam da olmasam da, ülkülerimin, öznesi...

Ben...

Evet : "yürek"...

Artık epey iyi tanıyorum onu — ne kadar ağır gelse de... — ve, işte, seviyorum onu (—sevmenin, olanağını çok eskiden bildiğim halde, ancak çok geç —gecikmiş yaşımda— gerçekten öğrendiğim birşey olduğu söylenebilse de)...

Yazmam da bunun bir parçası, herhalde yaşamımı —yaşadıklarımı— yazılı hâle getirme (çok zor yazan biri olduğum halde) hep bir tutku oldu : sanki, nasıl yaşamda uygun ve yerinde bir eylemde bulunmak, yaşama anlam ve önem veren birşeyse, aynı şekilde, düzgün ve iyi düşünülmüş bir tümce kurmak da, yaşamakta —yaşamış— olmanın (sonradan da olsa) anlamını ve —evet, kullanmak zorundayım bu sözcüğü— değerini sağlayan birşeymiş gibi geldi bana hep — çok temelden yanılıyor olabileceğimi de yadsıyacak değilim : ben, böyle yapmak istedim — bazen, yapmak zorundaydım—; ve yaptım — yazdım— hepsi bu...

Bir avuntum —mu demeli; yoksa, kanıtım, güvencem— O oldu İyi toparlanmış bir tümce kurabildiğim durumlarda sessizliği —yani : sessiz onayı—, bana yanılıyor olmadığımı, yanlış bir iş yapmadığımı sezinletti hep.

Yoksa, yazarken 'es geçmek' kadar 'kulp bulmak' — gerçekte yazman gerekeni yazmamak; gerçek olmadığını bildiğin birşeyi yazmak— o kadar kolay ki [—şimdi de, Ey Okur, istesem o denli kolaylıkla aldatabilir, 'kafaya alabilir'im ki seni! — hem, tam da bunu yazmakla, şimdi, burada, öyle yapmadığımı — nereden bilebilirsin ki?!...] — ama kendini aldatmak olurdu bu; şu, hem, en kolay yaptığımız; hem de, bir türlü yapamadığımız iş...

O, işte, benim kendimi aldatmamın engeli — bu anlamda benim kendim olduğu söylenebildiğine göre, bütün bu işten de sorumlu olan, yalnızca, benim...

Bedenim —yaşlılık sürecine girmişken, içimde duyduğum bu garip canlılık — Hölderlin'in "Gençlik"i—; bir tür gençleştirilmişlik yanıltıcı mı (gerçi kanıtları var; ama, gene de — o kuşku hiç durmaz ki...), acaba?...

Çocukluğumdan beri hiç değişmeyen —O'nun— gelişme süreciydi, herhalde, o uzun saatler — "biçim"lenişi...

Hâlâ (kendime de) çok garip gelir bedenim...

'Beden' ile 'eylem' arasındaki bağlantıyı böyle kurmuşken —'isteyerek yapma' nasıl bir anlam kazanıyor ki?...

Bir kelime oyunuyla; 'o bana istediğini yaptırdığı'na; 'o da ben olduğu'na göre, demek ki ben istediğimi yapıyorum, diye bir sonuç çıkarabilirdim — budalaca bir sonuç olurdu bu!... — çünkü, o felsefe ülkesi; 'bilinçli ve

istemli eylem', nerede kalırdı ki...

Şu anda bunu da çözecek durumda değilim—
— Zaten kim çözebilmiş ki, ben çözebileyim!...

* * *

İstemine aykırı olmayı da bilinçli olarak isteyebilme-
li kişi...

Peki, bu 'üst-istem' de bir o kadar çelişik değil mi —
hatta, çözmeğe çalıştığı sorunu katlayan, ikiyle çarpan
bir çelişki üretmiyor mu? — Bu da soru mu?!...

— Yapmamı istedikleri : bu, ben'sem — o zaman?!...
'Aykırı' değil miyim, mi demek bu, kendime!... — Bu da
mı bir kelime oyunu?...

Bilmiyorum — şu anda duyduğum, garip bir çelişki :
bir yandan, yaşamımın anlamı kusursuz bir biçimde ger-
çekleşmiş, gibi; —orada, tam ve dolu olarak eksiksiz, be-
ni bekliyormuş gibi— öte yandan, yaşamım boyu, ken-
dimden kaynaklanan ve olmasını istediğim hiçbirşeyi
gerçekleştirememişim gibi — burada, bunaltıcı bir yal-
nızlık içinde, her yanımda boş, eriyormuşum gibi—...

— Bunu *da* isteyebilirsem...

İşte: kişi 'uyur-gezer'ken yaptıklarının sorumluluğu-
nu da üstlenebilseydi —ama, hesabını da verecek du-
rumda olarak— o zaman, 'bilinç'ten söz edilebilirdi...

Bu, bende, var mı?

Bilmiyorum...

Bir görebilsem — görebilseydim...

Şimdi de bu o, düşlerimin kurucusu ise, bana, bir yandan hiçbirşey kalmıyor, demek; bir yandan da, o ben ise, herşey kalıyor, demek — özgürüm, demek...

Ama nasıl da bungun—

Özgürlük, demek, mutlulukla bağdaşmıyor mu — aykırı mı ona Kişi, özgürse, mutsuz olmak *zorunda* mı — bu da nasıl bir çelişkiyse!... — Hep, yüklenip...

Sonunda, yalnızca o geri-bakışlı anda geri dönüp, "Pekâlâ — iyiydi", diyebilmek, yalnızca — o kadar...

Bu da yetebilir.

(Dün akşamki düş : Çok karmaşık ve karanlık bir yapılar dizisi içindeyim, çıkmağa çalışıyorum; odalardan odalara, salonlardan salonlara —kapı sandığım yerler bulup kurcalıyorum, uğraşıyorum— çıkış yolunu bir türlü bulamıyorum. Etrafımda sanki hep birileri var; civar odalardan seslerini işitiyorum, ama göremiyorum. Sonra, birden, sanki herşey geri çekiliyor, sesler duruyor, bir dinginlik oluyor; gayet sakin, altından ışık sızan kapıya yöneliyorum, açıyorum ışığı yanan koridor ile kapısı açık tuvalet...

Uyanıyorum; ayaktayım.

— Demek bütün o 'yapılar dizisi', iki yatak ve bir komodinden ibaret küçücük odaydı; ben de, uykumda geziyordum... O 'dinginlik' ânı, da, herhalde, uyanma

ânımdı; ama, sanki düş, uyanıklığım içinde bir süre daha sürüyor; bu yüzden hangisinin nerede bittiğini, ötekinin nerede başladığını, tam olarak kestiremiyorum.)

Bu noktada akla şöyle bir soru geliyor : Onu 'düşlerimin öznesi'; 'kurucusu ve görücüsü' saydığımı göre; bir de, benim gözlerimi kullandığını düşündüğüme göre, düş görürken, aslında *gören* o; ben, değil miyim?

Hemen akla gelen bir olgu, düşlerin, düş gören için, her zaman anılar olması düş görme sırasında, çünkü, düş gören uyuyordur; birşey 'gör'müyordur aslında — düş, uyandıktan *sonra* anımsadığıdır — bu da, düşün, gerçek yaşanmışlığı hiç olmamış bir yaşantı olduğunu gösteriyor.

Bir başka açıdan yaşanmış ve şimdi anı olmuş bir durum, bir olay için, iki ayrı 'varoluş kipi' varsayarız : biri, *yaşanılış sırasındaki* kipi; öteki, *şimdi*, anı olmuş kipi. Diyelim, o durumu, olayı 'tespit' etmiş bir fotoğraf varsa elimizde, bu, o durumun, olayın (en azından bir ânının) yaşanan 'gerçek'liğini yansıtır; oysa, o durumla, olayla ilgili anımızda 'bulunan' birçok 'enstantene'ye başka bir gözle bakarız; biliriz ki, anılar olarak, başka türden bir varoluşa sahiptirler, başka türden bir 'gerçeklik'tirler. Bu, onları, anımsama, 'geri çağırma' ânında —her ayrı 'şimdi'de— yeniden biçimlendirdiğimiz, bir miktar değiştirdiğimiz, giderek, çarpıttığımız, 'yanlış' anımsadığımız bilincinde de görülür biliriz ki, şimdi anımsadığımız, 'gözümüzün önüne getirdiğimiz', o *asıl* geçmiş gerçeklik-

ten, *özünde* farklıdır — bu anlamda 'yanlış' olabildiğine göre, bir 'aslı', 'gerçeği' de, vardı.

Düşler ise öyle değil: Düşlerle ilgili, o 'ilk, asıl' yaşanmışlığa hiçbirzaman '*gerçekte*' sahip olmamışsınız — o sırada, uyuyordur, işte!

Düş, daha başından, bir anıdır.

— O zaman, onu yaşamış olan, onu anımsayan değildir; ama, bir anı olarak varolduğuna göre, bir ilk, asıl yaşamışlığı da olmalı — demek ki, bir başkası yaşamış onun ilk gerçekliğini...

İşte, O...

Demek, benim gözlerim kapandığında, onun önünde sonsuz bir görüntüler dizisi açılıyor.

Benim, ilişkilerimdeki hallerimi hep görmesi de bu anlamda alınmalı o 'tarassut', yaptıklarımı sürekli bir değerlendirmeden geçiren, sürekli ölçüp-biçen bir bakış — hiç durmayan...

Hiç kapanmayan gözleri hep üzerimde...

İlişkilerim — evet...

Yaşamımın biricik anlam odakları — ve, tükenmez acı kaynakları... (Başka nasıl oldu ki — ki bunu da yazmıştım...)

— Bugün, geride ne bırakıyorum, diye düşünebiliyorum kopmuş, gitmiş, son bulmuş ilişkilerden, *ötekilere* ne kalıyor, benden?...

Sanıyorum, ilki hüznün (—o, hep, gelir...) : "keşke"nin sınırına ulaşan; ağır bir üzüntü de taşıyan, ama, yaşanmış doluluğa "çek git" diyemeyen hüznün... (En azından üç ayrı yüzde görmüştüm onu — farklı durumlarda; ama, hep, benden, benim bir eylemimden kaynaklanan durumlarda — üstüme yoktur hüznün vermede!...)

Sonra, kırıklık, burukluk, yitiklik — evet, acı (—onda da bir hayli becerikliyimdir!...): Artık geri çevrilemeyecek bir sürecin sonuyla; birşeyin sonsuza dek yitirilmiş olduğu bilinciyle gelen, yığı, yenilgi, yıkım...

Hep buna benzer şeyler oldu 'öteki'lere bıraktıklarım galiba — hep 'değer yitimleri'...

Şimdi, ummak istediğim tek birşey var : bütün bu yitim içinde, o sevdiklerimde, geriye, benimle ilgili, saygıya benzer birşeylerin kalmış olması (—o "üçüncü temel değer"i buluşumu anımsıyorum ben de, iki yandan da yitim içindeyken farkına varmıştım onun —'ne halt edeceğini bilememe' durumu içindeyken gelmişti, kendiliğinden)—— geride birazcık da olsa saygı bırakabilmişsem, ne âlâ; yoksa da, yoktur, işte!...

Öyleyse de, haklıdır demek ki, alayıyla da, acımasıyla da...

— Şimdi de kaç yıl —neler ve kimler— geçti; oysa, buraya döndüğümde, yalnızca bir sayı değişikliğiyle ("üç" yerine "beş"), durum, aynı. — Zavallı yanlarım da çoğalmış; onları görenler de — ilerleme kaydetmişim, demek, öyleyse!...

Alaya başvurmamdan belli oluyor şimdi, öyle bir acıyla karşı karşıyayım ki, bunu, buradaki yazma tarzımla, 'içimdeki' "yengeç"e 'yedire'bileceğimi [her iki anlamında da...] sanmıyorum — zaten, çok uzun zamandır, hiçbir işaret gelmiyor ondan : ne bir uyarı, ne bir itiraz, ne bir kıskaç takırtısı — hiçbirşey...

Bunu artık yazıp bitirmem, yalnızca, başlangıçta konmuş 'yazış alanı yüzölçümü'nü, 'doldur'mam olacak — saya saya, geri gitmem...

Çünkü artık, arkamda bırakıp durduğum paramparça yaşam süreçleri de, onların 'mahv'ından kurtarmağa çalışıp, bütünlüklü olsunlar diye düzenlediğim metin toplamları da, karşılarında, en yüce soru- ve ünlem-işaretlerini buluyorlar.

— Garip ya işte; bu metnin de tamamlanarak bitirilebilmesinin olanağını sağlıyor, bu...

— Oysa nasıl da kendinden-emin bir gerzeklikle konurmuştum o *ilk* tümceyi, kitabın başına : "Ölüm, yaşamdan daha belirgindir. Ölüm kesindir; oysa yaşam..."

— Al bakalım sana kesinlik!!...

Artık, soru, "Buradan nereye gidebilirim?" değil; "Artık, bu metni nereye kadar götürebilirim" sorusu...

— "Yapmam" —daha doğrusu yapamamam— da, zaten yazamamamın bir türü değil mi?...

* * *

Evet, yıllar, çok yıllar...

— Şimdi de, bir hesaba göre ondört, bir başkasına göre iki yıl sonra, yeni bir hesap çıkarma durumundayım.

Şimdiki yapamama çok farklı bir anlamda artık: bütün o yıllar —bu arada iki tane daha— geçmişken; hem de, artık böyle bir 'hesap'tan hiçbir 'sonuç' çıkmayacakken, çıkmayacağı belli olmuşken, dönüp geri bakmak...

— Pekâlâ: "Değeri düşmüşlük" (kafamı toplamalıyım!) yaşamın tekdüzeleşmesi, ilişkinin sığlaşması, ufukun daralmasıysa —bunların sonucuysa—; tıpkı yaşlanmada olduğu gibi, artık gidip yapmayı istememe, oturup kalmayı yeğleme, içinden hiçbirşeyin gelmemesiye, nasıl bir tutarsızlık içindeyim demektir nerede kalıyor, o zaman, zengin bir yaşam, derin bir ilişki, geniş bir ufuk istemleri? 'Dingin bir liman' arayışı?...

[Bu metnin yazılışına o kadar uzun aralar veriyorum ki, her seferinde geri dönüp önceki yazdıklarına bakmam gerekiyor...]

Bu kadar zamandır (kaç yıl?) sessizleşmesini nasıl anlamalı acaba?

— Yoksa 'taktik' mi değiştirdi : ilk kez üç yıl önce, sonra iki yıl, sonra da birkaç gün önce, yere düştüm — hep de aynı tarafa, sola; denge merkezim (—yoksa— — evet : işte, o!...) "Sağa doğru düşüyorsun" komutu verdi; ben de öteki tarafa düştüm. Birincisinde sol dirseğim biraz zedelendi — sokaktaydım, solumdaki kaldırıma, dirseğimin üstüne düştüm—; ikincisinde, sonraki evimden caddeye ulaştıran merdivenlerden iniyordum, basamaklara düştüm — sol elim bedenim ile beton arasında kalıp ezildi; iyileşmesi epey sancılı ve uzun sürdü, bir de 'deformasyon' bıraktı—; üçüncüsünde, yeni evimde, koridora yeni çakılmış boş kitap rafının köşesine alnımı vuracak biçimde düştüm — yara şimdi kabuk bağlıyor; herhalde onun da izi kalacak...

Sahiciliğimi yitirdiğim, artık kendim olamadığım — işte : maske takmak durumunda kaldığım ve bu yüzden onun rahatsız olduğu ilişkilerim sırasında, bana karşı çıkışını, belki, artık, beni yere yıkarak, devirerek, düşürerek belli ediyor — içimde kısaç takırdatmakla yetinmiyor, beni, açıkça, yere atıyor!... [İşte: *self-mutilation*!...]

(İkinci düşüşümden sonra elimin durumunu gören dostlarımın zoruyla görüldüğüm hekim, "düşme atağı tanımlıyor" diye yazarak "(vertigo? sinhop?)" kuşkularıyla "Beyin" ve "Temporal" (srebeller patoloji?) ve "posterior tosca" 'Manyetik Rezonans' çekimleri istedi — tabî ki, 'çek'tirmedim öyle birşeyler : Eh — beynimin içine girip Yengeç'imi mi göreceklerdi, yani!...)

[Bu yazma çabası ne kadar verimli — ne diyorsün, ey Okur?

Personifiye ettiğim, 'içiçe yaşa'dığımı söylediğim bu 'şey', ne ki?...

Bu işlerle ilgili 'bilim' olduğunu önesüren yorumlayıcı kuram (daha önce de değindim buna) açısından bakıldığında, aslında üç tane — ya da, 'kendi'mi, ben'i (*ego*) — yani şu anda düşünen ve yazan 'şey'i saymazsak — iki tane olmalıydı bu 'şey'ler : *id* ve *super-ego*. Ben (!) bunları tek birşeye indirgiyorum (?), herhalde : hem en temel 'karanlık güdü'lerimi taşıyan, hem de beni 'ahlak' ölçüleriy-le 'yargılayan' yanlarımı (!) birleştirip, tek bir 'şey' yapıyorum — işte, o kurama göre, *sublime* ediyorum...

Pekâlâ : "Yengeç"...

Şimdilik, eğretileme mantığı içinde tek bir noktayı belirtip geçelim : Yengeç, suda yaşar; ama, yüzme bilmez — suyun içinde, yürür...]

Yalnız yürür, —evet; yalnız, yürür...

Ben de hep öyle yaptım : özellikle, nereye gideceğim belli olmayan; daha doğrusu, gideceğim bir yer olmadan, ya da nereye gideceğim konusunda kayıtsız olduğum, durumlarda, öyle, öylesine, geldiği gibi yürür-(d)üm (örneğin bulunduğum yabancı 'metropol'lerde hemen hiç 'metro'ya binmedim — oralarda, zaten, yukarıda belirttiğim konumdaydım çoğunlukla 'turiist'tim; gideceğim, gitmem gereken bir yer, yoktu).

'Seyircilik' de buradan geliyor, herhalde — O'nun da benim de, 'seyir' tutkumuz...

(Yıllar önce, ilk öğrendiğimde, *theorein* fiilinden gelen *theoretikos* sözcüğünün tarihsel anlamına hayran olmuş-tum:—

Bugün "kuram" dediğimiz sözcük, 'seyretme' fiilinden geliyor — Osmanlıca, *nazariye*... Tarihsel olarak da şuradan: Eski Yunan olimpiyatları düzenlenirken, her şehir-devlet, birer *theoretikos* (seyirci) seçip gönderirmiş: Bunların, tribünde, herhalde bir sıralama içinde, ayrılmış özel koltukları (Miletos'un *theoretikos*'u; Ephesus'un *theoretikos*'u; Pergamon'un *theoretikos*'u...) olurmuş; bunlar da oturup, seyredерlermiş, yarışmaları — yalnızca da seyredерlermiş orada bulunup seyretmeleri herhangi bir görevle ilintili de değilmış — ne 'hakem'lik, ne 'gözlemci'lik, ne 'muhabir'lik — orada bulunup seyretmeleri : yalnızca buymuş, görevleri...

Tabî ki, bir ölçüde siyasal —'politik': 'polislerarası'— bir anlamı varmış bu 'bulunma'nın; kentlerini 'temsil' etmek, gibi; ama bu, orada bulunmalarına, seyretmekte olmaktan başka birşey —bir iş, bir edim— yükleyen bir anlam değilmış.)

Evet: yürümek — yürürken seyretmek...

Kovuğuna taşıyıp götürdükleri de, işte, seyredip gördükleri ben yürürken, O'nun, içimde bulunduğu yerden, sessizce, seyrederek gördükleri...

Kovuğundaki karmaşa içinde, 'kur'duğu düzene katılanlar...

Düzen tutkusu : 'kuramcı' olmanın temelinde yatan güdülerden biri değil mi bu : (Copernicus, yıllar yılı uğraşmış gökcisimlerinin 'gerçek' düzenini matematiksel olarak yeniden 'kurmak' için — ancak da onlara farklı bir *bakışla* bakabildiğinde, yapabilmiş bunu.) — Karmaşadaki düzenliliği bulmak...)

[Kendime burada böyle bir 'tutku' atfederken bulunduğum burnubüyüklüğü törpülemek için, belirteyim, ey Okur : hiçbir noktada, herhangi bir tam düzenlenmiş bakış biçimini kurabilmiş değilim — ne yaşamımda tam bir düzen oldu, ne de yazdıklarımda açık bir 'kuram' var. — Buradaki yazış biçimimde de —gerçi senden gizlediğim; senin kendi kendine kurarak bulmanı istediğim— bir düzen var; ama, açıkça serimlediğim, ve sürdürdüğüm 'karmaşa'yı da görüyorsun — seyre diyorsun(!)—, diye, umuyorum...])

(Tam sıra yeniden ölüme gelmişken, Melih Cevdet'in haberini alıyorum (29 Kasım) — Büyükada'da gömülecemiş...

— Asma'nın, İncir'in, Atkestanesi'nin renklenmiş yaprakları, gelecek fırtınayı bekliyorlar; Malta Eriği'nin-kilerse, her zamanki gibi, koyu yeşil...)

Belki de 'hiçbirşey yap(a)mama' — işte : yaz(a)mama 'mod'unu girdiğimde (hep, zaman zaman, olurdu bu; ama, son zamanlarda çok sık oluyor), onun kısıkaç takırdacak birşeyi de olmuyor — ne 'yanlış' ne 'gerekli', hiçbirşey yapmıyorum, çünkü...

Bu da, öyle, 'sınırlarıma dayanmam'dan dolayı değil herhalde — dayansaydım, dayanabilseydim, bilebilirdim de onları; oysa, bilmiyorum [—hem, burada "dayanmak" fiilinin çokanlamlılığı da belirmiyor mu?...].

Ölüme seyrede seyrede gitmek (—Dickens'ın, *İki Şehrin Hikâyesi*'ndeki, sevdiği kişinin sevdiği kişinin yerine geçerek biri için öbürünün yerine giyotine götürülen kişisi, idam arabasının içinden etrafını —dingince, sanki, bir tür neşeyle— seyreder; bu arada da, arabada bulunan ve kendisini tanıyarak, öbürünün yerine ölüme gittiğini anlayan kızın ölüm korkusunu yatıştırır — onun elini tutar... 'Yaptığı en iyi şeyi yaptığını; bilebileceği en iyi ölüme gittiğini' düşünür.)

Tabî buradaki fark, kendi ölümüyle bir değer yaratıyor olma bilinci — benimki ise, böyle birşey söz konusu değilken, aynı dinginliği duyuyor — bana duyuruyor...

Son zamanlarda ise, hiç ses-seda yok — sanki içimden çıkmış gitmiş!...

Belki duyumsadığım boşluk, onun terkettiği kovuğunun boşluğu—

Hayır — birlikte öleceğimiz kesin; hiçbir yere gide-
mez : benimle birlikte mezara gidecek — koyun koyuna
yatacağız orada...

O da biliyor bunu — gayet iyi tanıyor ölümü...

Dayanamadığı tutarsızlık, yaşamımdaki...

Çünkü boydanboya anlamlı, dolu —dolayısıyla, her
noktasıyla tutarlı— bir yaşam istiyor.

Benim yaşamımdaysa—...

Ölümü istemesi de aynı tutarlılık yöneliminin bir
parçası : tutarlı yaşamak istediği için, ölümü de, yaşamın
kaçınılmaz sonu olarak, yaşamasının toplam bağlamı
içinde görüyor.

Sonuna dek tutarlılıkla geçirilmiş bir ömrün son tu-
tarlı —bağlantılı— edimi olsun istiyor, ölüm.

Ölümümüz...

Evet — benim (yani, kendi; bizim) yaşamım(ız)da
buldukları...

İşte : varolduğunu bildiğim ama hiç bilemediğim bir-
şey olması (—ölüm gibi...); o ulaşmağa çalışmanın hep
tek-yanlı olması, başetmeğe çalıştığım...

Bir 'gerçeklik' olarak 'anlaşılmayı bekle'mesi — garip
işte : binbir yol yürümüşken ve yürümesini (sık sık) ya-
zıya dökmüşken, kişinin epey geç bir döneminde kendi
kendisine —hep içinde bulunduğunu düşündüğü, kendi

'yengeç'ine— geriye, içeriye dönmesi — dönmek zorunda kalması... [Bu metin, işte, ey Okur, kendi gerisine; başlangıcına, yani, bitimine doğru geri gidiyor.]

* * *

Oysa psikanaliz denen —"bilim" olduğunu önesüren— kuram-etkinlik içinde, uygulayıcı olacak kişinin ilkin kendisinin 'analiz'den geçmesi gerekir: Ben, aynısnın tersini yapıyorum!

Yaptığım, kendimi anlamağa çalışmak.

Ama, o "bilim"den ayrıldığı temel nokta, bunu tam ve yeterince hiçbirzaman başaramayacağımın bilinci. Oysa o "bilim" gayet iyimser : kendini 'anlama' açısından başarılı sayıyor; bunun kanıtı olarak da 'uygulama'daki başarısını gösteriyor. Bu başarı ama, yalnızca 'sıkıntı'lı ve dolayısıyla 'uyumsuz' düşmüş —bu "bilim"ın yardımını isteme gereksinimi duyan— bireyleri yeniden 'uyumlu' hâle getirmek — *rehabilit* etmek : 'bir yerde yeniden barınır hâle getirmek'...

Bense, ne 'sıkıntı'larımdan kurtulmak istiyorum, ne de bir 'yerde' 'yerleşik' olmak — yalnızca, sıkıntılarımı verimli kılmağa çalışıyorum; 'barın'acağım yer(ler)e de, hemen çıkıp çekip gidebilecek bir biçimde 'yerleş'iyorum...

Bununla da, işte, muhtemelen, 'sıkıntı'larımdan 'hoşnut' olduğum, hatta, 'sıkıntı'larımı bile-isteye üstlendi-

ğim, daha da, gidip arayıp bulduğum söylenebilir — varsın söylensin!...

Artık onlar da geride kaldı...

"Özgürlük" — ne okkalı lâf!...

Belki önemli olan, kavramlara boşverip, eylemlere bakmak — *düşünülecek* birşey değildir özgürlük; *yapılacak* birşeydir sonradan, bir eylemimden sonra da, geri dönüp bakarak, "Acaba bunu özgürce mi yaptım; yoksa..." diye düşünmenin hiçbir anlamı yoktur — zaten yaptığımı yapmışımdır...

[Peki ya bütün bu sayfalarca süren sözümona irdeleme ne oluyor?...

Hiç...

Kendi kuyruğunu kovalayan bir kedi yavrusu, işte... — Ey Okur — seni uyarmıştım!...]

'Kendini aldatma'ya da çare (çözüm?...), gene eylem olmalı — her yaptığım, kendimle ilgili bir özelliği açığa çıkarır, ortaya koyar, görünür kılar eylemlerimde, eylemlerimden çıkarak tanıyabilirim kendimi ancak — onların somutluğu, kendimi aldatma kaypaklığına engel olabilir. — Zaten dünyada 'ben' —*bu* kişi— olarak bırakacağım izler de eylemlerim ve onların sonuçları olmayacak mı?

Demek ki var kendini aldatmanın bir sınırı — tabîî, sonradan —yanlış, uydurma, sahte— 'yorum'lar ekleyebilirim eylemlerime — ama tam olarak o yaptığım, durur, orada, ortada...

(O sözü söylemişimdir;
o imzayı atmışım;dir;
o sözü vermişimdir;
o kararı değiştirmişimdir...)

(Onu —onu, onu da, onu bile...— bırakıp gitmişimdir...)

Belki, artık, öyle, bütün kendimi içine alan ilişkilerim bitti, kalmadı diye, O da kısaç çatırdatmaktan vazgeçti, sessizce durup gününü bekliyor, içimde...

Zaten nasıl 'dışarı' çıkabilsin ki, 'içim'den — orada, tutsak...

Orada, hep...

Şimdi —bitişe pek fazla kalmamışken; toparlanıp yeni bir —hatta birkaç!— başlangıç oluşturmaya çalışırken— yapmam gereken, —evet, işte, kendime onun gözüyle bakmağa çalışarak— o aykırılıkları bir tür düzene sokmak olmalı; ama, bilerek : o 'düzen'i, artık, tam olarak kuramayacağım, hiçbirzaman.

(O iki geceden sonra da başka, ama benzer geceler — sabahlar, öğleler, akşamüstleri...— oldu. Başka —biribirlerine belki de hiç benzemeyen— kişiler ile birlikteydim; ama, ben, onların ve kendimin bütün farklılıklarım(ız)a karşın, hep aynı kişiydim —'ben'di(m)—, galiba, herhalde...

İşte — 'galiba'; 'herhalde' böyle demek zorundayım...)

'Gurur'la falan da ilgilenmemeğe çalışıyorum, artık...

Beni hâlâ 'seyredi'yor mu, bilmiyorum; ama şöyle birşey oluyor başkalarının gözlerinden görülmem konusundaki yanılgılarım ortaya çıktıkça, bunlar, başkalarının beni olduğumdan daha 'büyük' —olmak isteyebileceğim kadar 'büyük'— gördüklerini anlamamam — tersini kurmam— biçiminde beliriyor; o zamanlar da, işte bende artık 'gurur' konusundan çıkan bu durumlar, onun pek aldırmadığı durumlar oluyor, galiba.

Acaba bana hepten boş mu verdi, artık?...

Belki, yaşılandıkça, benim kendime bakışım ile kendime görünüşüm arasındaki aykırılıklar azaldıkça —ya da, tabiî, ben onları artık aykırılık olarak görmemeğe başladıkça, o da, kendisini anımsatmak durumunda kalmıyor, işte, artık boşverebiliyor bana — zaten, kıskaç takırtısı çok uzun zamandır hiç yok...

Yani, belki beni hâlâ sürekli seyrediyor, ama bunu hissettirmiyor bana.

Ya da, tabiî —işte, benim gibi— istekleri köreldi, istedikleri azaldı, onun da —

(— burada, bu küçük kulübenin küçük penceresinin önündeki küçük masada, ayaklarını kestirip kısaltarak küçülttüğüm sandalyede otururken, giderek küçülen yazımla yazdıklarım—)

— o 'durgunluk', ikimizin de üstündeki...

Ve tabiî : dinginlik...

— Denebilir ki —denmiştir de; ben kendim de düşünmüşümdür — beynimin işlevlerinin yavaşlaması, azalması, sönükleşmesi, kararayazmasıdır, şimdi 'dinginlik' diye duyumsadığım; gençliğimde, 'büyük' işlere girişmemle birlikte gelen beyin yorgunluğunun eşlik ettiği dinelme, dinlenme, değil.

Küçülme, işte...

(Başka sabahlar; grilerden morlara aydınlanan...
Dopdolu sevinç de olmuştu, derin acı da —
—'dingin ama bungun'un, 'bungun'u soğuklaştı, 'dingin'i sığlaştı — 'aydınlık'ları ise, hemen hiç, yok...)

'Sevinç ile acı', işte, yaşamımın iki kutbu, arasındaki
'yerküre', büzüşüyor, boyuna — bir 'dünya' mı bu, hâlâ?...
[Böyle —hâlâ, inatla— yazmak, ne kadar anlamlı,

artık?...

— Pekâlâ; bunu da:—]

(O gecelerden sonra yıllar geçti; ve sonra, yeniden, iki yıl : biri sevinç/neşe, ikincisi sıkıntı/üzüntü; tabîî, acı...

Hiç sesini çıkarmadı.

En 'büyük' işime girişmişim o zaman. Mucize gibiydi: Hem yaşıyor; hem de yazmam gerekeni —o güne dek, beni o güne getiren yaşadıklarımı— yazıyordum.

Dolmuştum.

Geçmişimde yoğunluklarım olmuş anlamlar, sanki, güçlü nehirler gibi bir toplanma bentinin önünde birikip yükseliyor; en büyük sevinçlerim olmuş yaşantılar, en büyük acılarımla kucaklaşıp, yazdıklarım doluyordu — tek bir boş yerim kalmamıştı — sanki...

Ama—)

İşte, ondan dolayı herhalde — ta o zaman, O'nun 'hoşlandığını, yeğlediğini, arzuladığını' hissettiklerim, asıl anlamlarını buluyordu — demek haklıydı o istediklerinde; yıllar sonra, doğrulandı — oldu, oluştu, olgunlaştı — O'nun hayalleri — benim yaşamımda ve yazdıklarımında...

Galiba o zaman vazgeçti, kısaç çatırdatmaktan.

Hiç de 'aykırı' ve 'yabancı' değildi demek yaşadığı(mız) dünyaya : belki ta yıllar öncesinden öngörmüştü o dolmayı ve olgunlaşmayı — bendim, gene, yanılan; onun acı çektiğini düşünürken...

Beni oraya götürdüğüne göre, benim dünyamdan 'hoşnut' olmadığı da söylenemez.

Hiç vazgeçmedi, işte, 'ısrar' ettiği amaca, ereğe, hedefe de ulaştı — beni ulaştırdı; oysa ben vazgeçmişim; ancak da büyük bir zorlanma sonucu — hatta, ne yaptığımı da, ne bulacağımı da pek fazla bilmeden, kestiremeden gittim, oraya.

"Buradayım" demem çok zor oldu...

[Pekâlâ : o zaman da yaptığım bir hesap çıkarmaydı, şimdi yaptığım da, bu:-]

— Ne oldu?

Gene ona uydu herhalde : 'ayarlamalara, düzenlemelere' aldırmadan —işte 'paldır küldür'— gittim oraya, yerleştim — "Buradayım" dedim...

İstediğim, o "fırlatılmış"lıktan çıkmak; daha önce (en az iki kez) hüsrana ve acıyla sonlanmışları, bu kez, anlamını tüketmek zorunda olmayan bir biçimde —dinginlikle— gerçekleştirerek, yaşamaktı: Bu kez de—

o 'anlamsız karmaşa' —hem de bu kez 'dış dünya' olarak değil, en içimdekiler; en 'yabanıl' denebilecek güdülerim, dürtülerim olarak, capcanlı bir biçimde

(üç gün peşpeşe, üstüste...),
yeniden oluştu.

Yeniden bir saçmalık içinde buldum kendimi — bunun da ne kadarı benden kaynaklanıyordu, ne kadarı ötekenden, bilemeden...

'Çağ'ın, 'toplum'un falan bir katkısı yoktu — diyecektim ki, anımsadım: Tabî ki toplum da —hem de en alt, en pespaye, rezilin rezili yüzüyle— oradaydı, karşımda; kattıldı olup-bitene.

İşte, o zaman, vazgeçti galiba...

— Herhalde, "Haydi, öde bakalım" diyordu bana...

— 'Mutluluk', evet...

Bugün yalnızca geri dönüp bakabileceğim birşey artık — geçmiş birşey. Nasıl o zamanlar 'sessizlik'le kuşatılı bir 'dinginlik ve durgunluk' olduysa, bugün de boşlukla çevrili bir olmuş-olma; artık-olmama; yalnızca anımsanan, birşey, 'mutluluk' — yürüyerek içinden geçip çıkıp gittiğim, geçip gitmiş birşey—

— evet, niye olmasın : bütün bir Yaz'ı geçirmiş yaprakların sarı-kızıl geçkinlikleriyle, Hazan zamanına ulaşmışlıkları — artık Kış soğuklarında ve yağmurlarında düşüp gitmeyi bekleyen...

Artık birşey istemiyor benden galiba.

Ona verebileceğim —yaşayıp gerçekleştirebildiğim— herşeyi almış olmasından mı dolayı; yoksa, benim ona herhangi birşey verebileceğimden artık umudunu kestiğinden mi?

Umudun tam olarak kesildiği —'kesil'diği bile söz konusu edilemeyecek; artık, bittiği— yer, ölümdür — yaşam sürdüğü sürece, umut —ya da işte ona benzer birşeyler : 'belki'; 'hele'; 'bakalım'; 'e canım'; 'bak, yahu'; 'yani, ama'...— sürüp gider — 'öyle'...

O 'sürüp gitme'ydi herhalde, O'nu, o zamanlar tedirgin eden; 'çekip gitme' isteğini veren ona; oysa, şimdi, ne kadar uzakta kaldı o günler:-

O bozkır kentine arada —yıllar yılı bir kez— gidiyorum, da, oradan çıkıp, Batı'dan sapıp, Güney'e doğru gitmem sözkonusu bile değil; öteki, şu kadar yıl neredeyse her gece katettiğim o yolun deniz kıyısından geceleyin geçmekliğim de, yıllardır, hiç olmuyor — belki, bir-iki akşamüstü...

Şimdi, ne demeli?

— Bütün bunları geride bırakmışken, şimdi, geriye bakıp, 'alinyazısı'ndan mı sözetmeli?...

'Alinyazım'ı benim kendimin 'yaz'dığı niye düşünülmesin?

[Ey okur : çelişmeye düş'üğümü düşündüğünde, bir daha düşün : yazdıklarım, görünürde, bana hiç de bağlı olmayan 'mantık' ölçüleriyle yürüyorsa da, o 'ölçü'leri koparıp atma hakkımı saklı tutuyorum — sana rağmen de, hemen koparıp atabilirim, hepsini...

Zaten, *ben*, yazmıyor muyum, hepsini...]

Pekâlâ : 'Alinyazısı'nı (*kader, fate, Schiksal, destiny*) — o kadar kolaylıkla geçiştirmeyeceğim:—

Kişinin 'dışından', bir merci (Tanrı, Burç, vb.) tarafından belirlenmiş ve 'alnına yazılmış' olması gibi bir saçmalığa izin vermeden, 'kader'e, içinde etkin olduğu düşünülen; kişinin yaşamının içinde bulunabilecek birşey olarak bakarsak, bu —artık 'yazgı' diyelim; kişinin, bir önce içinde olduğu durum ve bulunduğu eylem ile, bir sonraki durumu ve eylemi arasındaki ilişkidir. Bu ilişki-

yi ('şimdi-burada'dan) öncesine, başlangıcına verilmiş belirli bir durumdan doğuma, ve sonrasına, sona ermesine; ölüme, dek ilerletirsek, kişinin bütün yaşamını belirlemiş, ömrünü oluşturmuş biçimini görebiliriz. (Aristoteles'e göre de, ancak kişi öldükten sonra bütünlüğünü görebiliriz bunun, toptan bir yargıda bulunabilmek için "'mutlu'/'mutsuz' bir yaşam yaşadı"..., vb. [Sibelius, Keman Konçertosu])

Şimdi, 'alnına yazılmış' olmaya bir bakalım:-

Doğum ile ölüm arasında kişinin gireceği durumlar ve bulunacağı eylemler —'başına gelecek'ler— en baştan ve toptan (dinlerin ve Hegel'in anlamında) 'belirlenmişse, yapacak birşey yok demektir — örneğin, şimdi, ben, burada, bu tümceyi yazarken, ne yazacağım; bunu bitirince, kime telefon edeceğim ve ne diyeceğim; sonra, kurutmak üzere kereviz yaprağı ayıklayacağım; akşam yemeği için de...!!

Böyle bir 'alinyazısı' varsa, yandık demektir — en azından *henüz* bu anlamda yanmadığımıza göre de, yoktur.

Başka ne var?

Pekâlâ — ölüm : 'yazgı', en temelde, kişinin belirli bir yaşam yaşadıktan sonra, *ne zaman* öleceğinin önceden belirlenmişliği olarak düşünülmüştür : Ömür ve Ecel...

Bunu biraz değiştirerek, *o* belirli yaşamıyla, *o* ölümlle, *o* zaman öleceğinin, dersek, daha yakına geliriz:-

Bu 'belirlenmişlik', kişinin yaşadığı ve bulunduğu durumlar ve eylemlerin oluşturduğu dizinin/zincirin *dışından* gelen birşey olarak düşünülürse, yukarıdaki saçmalığa düşülür — demek ki, yazgı diye birşey varsa, bu, ancak kişinin yaşamının *içinde* aranabilecek birşey olabilir.

Benim burada yapmağa çalıştığım da bu — ama, işte, bir türlü çözemiyorum bunu : O'nu...

Hoşlandıkları konusunda sezinlediklerimden sözetmiştim — bunlardan hiçbiri birşeye yaramadı, ona ulaşma girişimlerimde : hep uzak durdu, uzağımda oldu, ve ancak kendisi isteyince —istediğinde— belli etti kendini.

Uzun zamandır da hiç belirti yok.

Bunları yazmağa başlamamdan bu yana, birçok yeni duruma da girdim, birçok yeni eylemlerim de oldu — özellikle, yeni buluşmalar, ayrılıklar, bırakıp gitmeler — sonra da girilen, yeni ilişkiler — ve olamayan...

Bütün bunlar olup biterken hiçbir belirti gelmedi ondan — acaba, diye düşünüyorum bazen, acaba, bunları —O'nu— yazıyor olmam mı onu — ne : iten, suskunlaştıran, küstüren; ya da, düzgünleştiren, rahatlatan, hoşnutlaştıran?

— Hangisi?!...

Beni hep izliyor, diyorum ya; işte, hâlâ da izliyor, ama karışmak gereğini duymuyor — onayladığından mı, yoksa, bütünüyle sırtını döndü bana da, benden vaz mı geçti, artık aldırıyor, boş mu verdi, bana...

Bunları yazıyor olmam, onun gözünde nasıl birşey — hiç bilmiyorum...

Evet, unutmuyor olmalı; ama, o zaman, izliyor da olmalı.

(Bazen, o en başta bulduğum enfes resmini çıkarıp bakarım gözlerini dikmiş bana bakıyor gibidir; oysa Dürer herhalde ölü bir 'akraba'sını model alarak yapmıştı bunu.)

Gözleri hep açık—

— her zaman...

Zamana aldırılmaması da buradan çıkıyor herhalde — O'nun için 'önce' ve 'sonra' yok; benim yaşamımda neler olup-bitmişse, hepsi, eşit düzeyde, aynı canlılıkla duruyor orada, gözünün önünde—

— hiçbirisi 'anı' değil onun için; hepsi, aynı ölçüde, 'gerçek'...

Bu nasıl olabilir?

— 'Zamanın dışında' olması bu demek, herhalde : O Usta'nın ortaya koyduğu "Şimdiyi yaşayan bengi yaşar" belirlemesini bir yana bıraksak bile, deminden beri 'yazgı' konusunda türetmeğe çalıştığım akılyürütmelerin gösterdiği, kişinin 'kader'ine —öyle birşey varsa— ancak kendisinin egemen —belirleyici— olabileceği — bu da bir çelişki sayılsın, istenirse: Evet, kişinin bir 'yazgı'sı vardır; ama bunu, kişi kendisi 'yazar' — işte, bu...

Bu durumda da 'boyuneğme', *kendi*; zaten, *kendisinin* belirlediği birşeyi kabullenmesidir, kişinin.

Oysa — [Ey Okur şimdi, sona doğru, 'geri yürür'ken, burada oluşturmağa çalıştığım —aslında, *sen* oluşturmağa çalışasın diye oluşturmağa çalıştığım— bu metin toplamı, sanki bir gecikmiş işleklilik kazanmış gibi görünüyor — sanki, bundan önce senin önüne koyduklarımı yeteri dikkatle okumuşsan, onlardan çıkara-bilmiş olacağın anlam uçları, buradaki metni okurken birleşip bir 'aydınlanma' benzeri iş için olanaklar getirecek önüne, sanki—; ama, gene de aldanma öyle, 'haki-katler' falan buluyor —bulacak, çıkarıp ortaya koyabilecek— olmadığımın pekâlâ bilincindeyim — sen de bilinçli ol; hem, işte, dayan az birşey kaldı...] 'kabullen-me'*me* değil miydi hep, şimdiye kadarki tutumu?...

Nasıl anlayayım ki?!...

Yaşayamadıklarımı yaşamakta diretmesi—

— yabancıları olduğu gerçeklikleri istemesi — bekle-
dikleri gelmediyse de...

Özgürlüğü için

ket vurucu şeyler görüp rahatsız olması...

— O eski felsefe ülküsü : şimdi, ne diyebilirim, ki:—

— Kendilik...

Dilin mantığı içinde, tümcenin öznesinin kendine dö-
nüştürlüğünü belirten bu anlam ögesi — işte, yukarıda
işleyip duran— "-n" sesi, Türkçe'de fiile eklenerek bu iş-
levi yerine getirirken ('yıkamak/yıkanmak', 'gör-
mek/görünmek', 'kaçmak/kaçınmak', vb...), Batı dilleri,
bu işlev için ayrı bir sözcük gerekser —nedense, "s-" se-
siyle (!) — herhalde hepsi aynı kökten geldiğinden—: *sui*,
sich, *self*, *sui*; bunların karşılığı olan Türkçe 'kendi' sözcü-
ğünün dilsel kaynağını bilmiyorum.

Neyse —amatör linguistliği bir yana bırakalım—

—Tabî 'kendiliğindenlik'in (! : Kendisinin), bu 'ken-
dine dönüşlülüğü' içermesi ne dilsel bir çarpıklık ne de
düşünsel bir çelişme : nasıl eylemde bulunmaktan çekin-
mek de bir eylem biçimiye, eyleme kendiliğinden giriş-

mek de her zaman bir kendiyle hesaplaşmayı gerektirir — yoksa, öteki türden *spontaneite*, eyleme hep dış etkenlerin katılımını içerir; felsefî anlamda geçerli olan, birinci, çelişme içerir gibi görünen, biçim —

— bu da, işte, bazı durumlarda — bilinçli, edimsel — bir 'eylemsizlik' olarak çıkabilir ortaya...

Bu durumlarda bilince eşlik eden o bıkkınlık da, yaşlandıkça, olağan durum hâline gelebilir.

Aynı, çelişikmiş gibi görünen durum da ortaya çıkıyor burada artık, hiçbirşeyi 'bunu yapmak gerek' diye yapmak zorunda olmadığı bir konuma gelmişken, kişinin, hiçbirşey yapmamayı seçtiği bir konum — hiçbir eylemde bulunmamayı istemesi : *isteyerek*, hiçbirşey, *yapmaması*...

İşte, felsefenin, 'hiçbirşey yapmadan yalnızca seyretmek' konumuna en uygun durum — dünyayı bir de *öyle* görmek...

Bunun bir sonucu —belki temeli— dünyaya birşey beklemeden bakmak birşeyler elde etmeğe, 'kazanmağa' çalışmamak : anlamlı ve önemli bulduğu —birşeyler

yapmayı gerektirir gördüğü— durumlar, yalnızca kendinden kaynaklanan bir anlam ve önem temeli üzerinde oluşuyorsa—

—işte : 'içinden geliyor'sa, istemek...

* * *

Şimdiki durumuma bakılırsa, böylesi durumların son derece azalmış olması; öteden beri varolan isteksizlik — hatta iştahsızlık—, dolayısıyla devinimsizlik durumlarının da son derece artmış olması, ile onun suskunluğu, ilintilileştirilebilir:—

Artık eylemde bulunma eğilimlerimin yok denecek kadar azalması, onun bana seslenmekten vazgeçmiş olmasının hem nedeni hem de sonucu olarak görülebilir: Belki eylemsizliklerim onu bezdirecek düzeye ulaştı; belki de, onda oluşan isteksizlik, bana, devinimsizlik olarak yansıyor.

Belki, artık, 'benimle ne yapacağını' bilemiyor — susuyor...

O kadar zaman geçti ya, işte...

Artık uğraşmanın da anlamı yok, herhalde : benden 'hoşnut' olup olmadığını —kalıp kalmadığını— hiçbir zaman bilemeyeceğim.

Artık, ne özlem, ne uyarılmışlık, ne coşkunluk...
Yalnız, ölümcül suskunluk—

İçimde bir yengeç var
—mı — hâlâ—;
bilmiyorum...

İşte, ey Okur, sona geldik — şimdi, bundan sonrasını,
'biçim'e uyup 'on bölüm' olarak yazmamın da bir anlamı
yok, artık...

Biliyorsundur; birçok metnimi âniden 'keserek' bitiri-
rim; ya da buram buram yapaylık —palavra— kokan —
öyle koksun diye yazdığım— 'final'ler koyarım, sonla-
rına.

Bitmişlerdir, çünkü, aslında : canlı ve verimli olabilir
diye işlemeğe çalıştığım eğretileme, birgün, bakarım, ku-
ruyup büzüşmüş, içi boşalmış, bir kabuk gibi cansız, du-
ruyor orada artık hiçbir düşünce üretemez hâlde — o
zaman bırakırım onu —

— ama, sonra, ondan artakalanları —senin için de
belki anlamlı olabilecekleri— toplar, bir kutuya yerleşti-
rir, sana uzatırım—

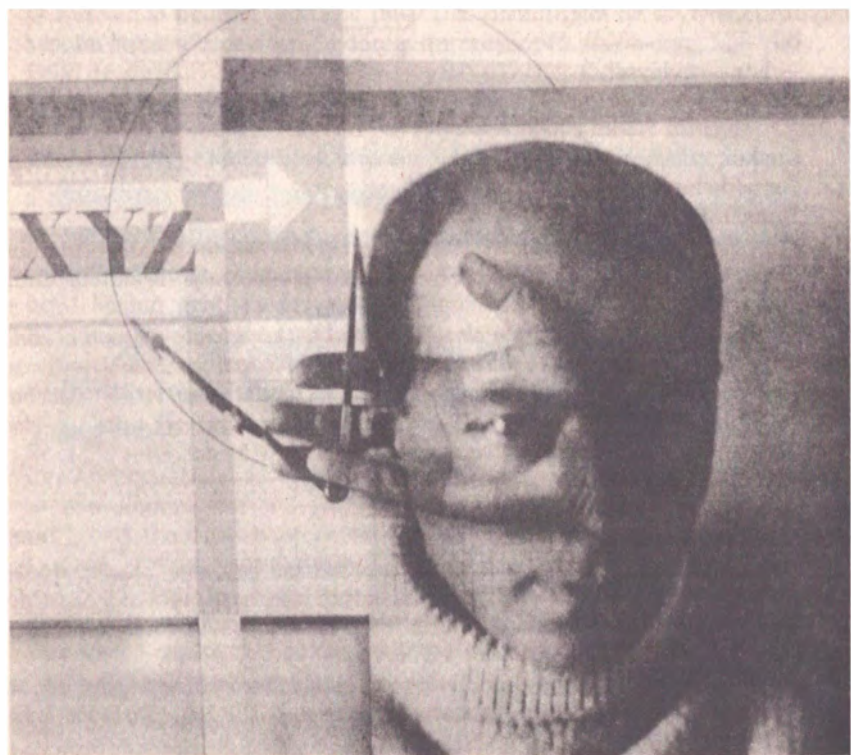
Sen ki, ey şimdiki Okur'um, buraya kadar gelmişsin,
bu kutunun içindekileri kurcalayarak— —ne diyeyim
beynine sağlık...

— Gene de, bir palavradan 'final'le bitireyim, bunu da:—

Ey bu satırların Okur'u — bil ki, ancak kendin, kendi kendine, hiçbir başkasının yönlendirmesi, öğüt ve salık vermesi olmaksızın, *kendin* olabildiğin zaman, *kendin olabileceksin*.

—— Şimdi de, burada

bu boş lâfı ettiğim —işte, bu lâfı etmekle sana gene de öğütte bulunduğum— için, beni hoşgör — bu lâfa da boşver...

**SAHİCİLİK
SAHTELİK
üzerine
Geri-Bakışlı Notlar**

Maxima Superbia, vel Abjectio est maxima sui ignorantia.

Spinoza, *Ethica*, Pars IV, Prop. LV

Der Inhalt der Rede des Geistes von und über sich selbst ist also die Verkehrung aller Begriffe und Realitaeten, der allgemeine Betrug seiner selbst und der anderen; und die Schamlosigkeit, diesen Betrug zu sagen, ist eben darum die größte Wahrheit.

Hegel, *PhG*, VI, B.I.a

Wer sich selber nicht glaubt, lügt immer.

Nietzsche, (Yaz 1883), KGW VII/1, S. 441

En büyük kendini-beğenme de, kendini-horgörme de, en büyük kendini-bilmemedir.

Tinin kendinden ve kendi üzerine konuşmasının içeriği, öyleyse, bütün kavramların ve gerçekliklerin çarpıtılması, kendini ve ötekileri genel olarak aldatmadır; bu aldatmayı dilegetirmekten utanmama da, tam bu yüzden, en büyük doğruluktur.

Kendine inanmayan, hep yalan söyler.

1.

En başta da bu *problem* duruyormuş — Defter'den okuyorum:—

YOL'u arayan kişi, ne olduğunu bilmiyor. Olmak istediği beğenisi ile yaptıklarında; beğenisini biliyor ama yaptıkları? Neden ve Niçin yaptığını bilmiyor. Beğenisi ve yaptıklarını bağdaştırmak için, neden yaptığını bildiği bir şey yapıyor. Yine de... gerçek kendisi sorusu uyanıyor: "Ben bu muyum?" Bilge birisi cevap verir: "Ne yaparsan O'sun. Kendini yaptıklarınla yapacaksın. İlk adım sormandı; şimdi cevap vere vere yürüyeceksin." (16 Mart 1972)

O zamandan bugüne (3 Mayıs 1994) çok yürüdüğüm de söylenebilir; hiç, de : hep, bu *problem*'in çevresinde dönüp durmuşumdur, belki de——

Belki de, değil...

O zamanlar *bildiğimi* sandığım o *beğeni*'nin ne olduğunu bugün anımsamıyorum bile; *Ben bu muyum?* sorusu ise, hiç değişmemiş halde, duruyor. O *bilge*'likten de, o zaman ne kadar uzak idiysem, bugün, bir o kadar uzağım.

2.

Bu da, kanlı-canlı, umutlu gençlik ile yaşamın ortasını çoktan geçmiş bezgin yaşlılık arasındaki farktan ötürü olmasa gerek — zaten, hiç değişmeden duran; belki, kişinin 'genç' ya da 'yaşlı' olmasıyla farketmeyen birşey...

Kişinin kendisi— işte : *gerçek kendisi*...

— Temel bir değişmezlik olarak kalabiliyorsa —ve bir temel sorun olmuşsa— temel bir sorun olarak da kalacak, demektir.

3.

Orestes'e gönderide bulunarak (aynı gün) sürdürmü-
şüm:—

— *Asıl sorun bilgi: Bu durumdan sonra ne yapacağını bil-
mek. Fakat o duruma gelmek? Nasıl?*

O *durum*'u da anımsamıyorum. *Fakat*, sonraki yıllarda
'bilgi kuramcısı' olma yolundaki çabalarım, belki, ucun-
dan, anlam kazanıyor.

Oysa hep bir bulanıklık vardı: Bunların 'asıl' sorunu-
ma hiç mi hiç yaramadığı duygusu — hatta, "sahici
ben"imin, bu çabalar sonucu sanki 'ben'den gittikçe daha
da uzaklaştığı duygusu...

Gene bu anlamda olacak, şöyle 'seslen'mişim, son
olarak:—

"*Kim bilir sen nasıl böyle oldun? Bir dağ çiçeği gibi kimse
görmeden serpildin. Kendin bile göremeden ve bilemeden. Şim-
di ise hem kendin görüyor hem de başkaları, ama önce kendin
gör, sonra başkaları. — Bu, Orestes'e seslenen Koro'nun
bir repliği olarak düşünülmüş olabilir.*

Başkaları ne görüyordu ya da görür; bilmem, ama,
ben hiç göremedim...

4.

(Bunun bir 'meta'-uzantısı da, 'açıklık-seçiklik' vaade-
den felsefenin durumuyla ilgili : felsefeyle uğraşmak aca-
ba vaadettiğinin tam tersi sonucu mu doğuruyor?

Belli değil.

Herhalde 'açıklık' getiriyor bazı şeylere : kavramlarda daha az bulanıklık, bağlantıları daha sağlam kavrayış, konmuş kavram ilişkilerinden konmamış kavramlara daha kolay geçiş, anlam bağlamlarını daha açık görüş — ama, sanki, çok temelde duran —kişinin 'burnunun dibinde' olan— birşeyleri —*bir şeyi*—, örtüyor, kapatıyor, bastırıyor...

— Kişinin kendini kavrama aracı olarak, işe yarıyor mu, felsefe denen uğraş? (Herakleitos "Kendimi aradım" demişti — acaba "Buldum" da diyebilir miydi?..)

Bilmiyorum.—

— İşte — öyleyse!..)

5.

Kuşku.

Temelde bu.

Temel bir güvensizlik...

Epey sonra bir gün (17 Haziran 1979), sarsıcı bir yaşıntımdan —eylemim de eylemsizliğim de sayılabilecek bir 'yaptığım'dan— sonra şöyle akılyürütmüşüm:—

Önemli olan olabildiğince içten olmağa çalışmak — her içtenlik girişiminin yanibaşında yürüyen, büyük altından gülen, her içtenliği âdi bir içten pazarlıklılığa dönüştürmeğe çalışan boşunalık/aldaanma duygusuna karşı... (Belki de hep bu duyguyla birlikte; onu kaybetmekten kaçınarak.) ((Bütün bunları buraya yazmak zaten buradan kaynaklanmıyor mu? — Hem içten, hem de refleksiyon...)) (((Bu da!...))) ad inf.

6.

"Sahici ben".

Bu (burada tırnak içine almak zorunda olduğum) kavram, "felsefe" denen uğraşın en temel sorunudur — diye bir lâf edince bile, nasıl, aynı akılyürütmeyi sürdürdüğüm sonraki günlerden birinde (28 Haziran 1979) yazdıklarım öne çıkıyor:—

İnsanın kendisini gerçekten bilinçlendirmesi; hatta bilinçlendirmeğe çalışması, ne kadar zor... En sonunda hep bir bayatlık, sıradanlık, yapmacıklık duygusu; beylik, kocaman lâflarla: "özgürlük yaşantısı"! Shit!!

7.

Var mı, "sahici ben" diye birşey?...

(Felsefe tarihinin en keskin 'kuşkucu'larından ikisi için, yok — üçüncü en keskin; hep öyle olmamağa çalışanı için de, çok kuşkulu, olup olmadığı...!)

Sanki, var da; bilinmesi olanaksız — yani: kişinin kendi, değiştirilemez, bozulmaz, gözardı edilemez kocaman bir gerçeklik olarak 'orada' duruyor da, kişinin kendisini bilmesi, kavraması —ve, evet, olması, olanaksız...

Nasıl oluyor bu?!..

8.

Bu yalnızca kişinin, kendi kendisine, sanki, ancak 'içeriden' ulaşabilmesinden dolayı uzak kalıyor diye de olamaz

— kişiye 'dışarıdan' bakan öteki kişiler, gerçi, kişi üzerinde bir sürü yargıda —bilgi savı taşıyan belirlemlerde— bulunabiliyorlar; ama, onların da 'bilgi'si, o, 'asıl/ sahici kişi'ye ulaşamıyor, hiçbirzaman.

Oysa, 'bilgi' ile 'eylem' arasında bağ kuran felsefe görüşleri yerindeyse, kişinin özgür olması —sadece kendinden kaynaklanan eylemlerde bulunabilmesi—, kendi kendisini —sahiden / gerçekten— bilmesine dayanmak zorunda — oysa, kişi, 'özgürlük yaşantısı'nı yaşadığında, özgür olduğunu en 'içinde' duyumsadığında bile, kendisi konusunda yanılıyor olabilirse — ne yol kalıyor?!..

9.

Ama, gene:—

"Özgür kişi" : bunun da felsefenin en üst ülküsü olduğunu söylemek zorundayım — bu lâfa karşılık da, gene o zaman (aynı gün) yazdıklarıma eklediğim önerme ('dize') var:—

Tutsaklıklara bağlamışız özgürlüğümüzü.

Durum buysa, hiçbir çıkar yolumuz yok demektir: Tutsak olduğumuzu bilmenin özgür olmamızı sağlayamaması bir yana, özgürlüğümüz zaten tutsak olmamızı gerektiriyorsa...

10.

Sahicilik / sahtelik sorunu da bu durumdan çıkıyor: En keskin biçimi de, kişinin kendinin bir hiç olduğunu çok içten —içeriden— bir yaşantı yoluyla sezinlemesi — 'sezinlemesi' diyorum, çünkü bir 'açık' 'veri' olabilseydi; işte, 'açık' birşey elde edebilirdi kişi; bu da sorunu çözerdi.

Öyle değil.

Bu 'içten hiç'lik —kişinin kendi iç hiçliği— ancak bir sezinin sağlayabildiği bir yaşanan duygu olarak ulaşabiliyor kişiye — şimdi, burada, bunun üzerine düşünülürken de, daha 'açık' hâle gelmiyor, o durum...

11.

Bugün (10 Mayıs 1994), Camus'nün *Sisyphus*'unu bir kez daha okurken (O'Brien çev. (1959) 1969), ikinci olarak, şu düşünceye rastladım (p. 22):-

"Çünkü [varolduğundan] emin olduğum bu kendi'yi tutmağa [kavramağa] çalıştığımda, onu tanımlamayı ve özetlemeyi denediğimde, parmaklarımın arasından kayıp giden sudan başka birşey değildir. Onun içine girebildiği bütün görünüşleri tek tek çizebilirim; aynı şekilde, ona atfedilenleri de — şu yetişiş, şu köken, şu çabalama ve şu suskunluklar, şu soyluluk ya da şu alçaklık... Ama görünüşlerin toplaması yapılamaz. Benim olan bu yürek, benim için sonsuza dek tanımlanamaz kalacak. Varoluşumla ilgili sahip olduğum kesinlik ile bu eminliğe ver-

meyi denediğim içerik arasındaki boşluk, hiçbir zaman dolmayacak. Sonsuza dek yabancı olacağım kendime."

Bu duyguyu biliyorum — gene, biliyorum ki Camus de bunu bir 'teselli', çelişik bir 'hakikat' —yani, sonunda, gene de rahatlatacak bir doğru— saymayı reddediyor. — Ama, bunun bir olgu olarak kabullenilmesi (çünkü, gene Camus'nün, Nietzsche'ye dayalı ilkesini de biliyorum 'hiçbirşeyi dışarıda bırakmamak; hiçbirşeyden kaçınmamak'), nasıl bir umarsızlık?

12.

İlk rastladığım düşünce ise, şuydu (p. 17):—

"...bir insan, kendini, içten güdü ve eğilimleriyle olduğu kadar, aldatmacalarıyla da tanımlar."

Buradan çıkabilecek, sahiciyken de sahteyken de kendimiziz, düşüncesi ne kadar su götürür, bilmem; ama, 'sahici kendi' arayışı içinde ele alınması gereken bir düşünce.

Denemenin sonlarında (p. 99) ulaştığı bir sonuç da şu, Camus'nün:—

"Gölgesiz güneş yoktur; geceyi de bilmek gerekir."

Bunu, burada aynı yerdeki Sisyphus nitelemesiyle birlikte, yalnızca anmış olayım: "Gecenin sonunun hiç olmadığını bile bile görmeyi arzulayan bir kör adam"...

Yani iki taraflı bir olanaksızlık: hem "gece" hiç bitmeyecek; hem de, "adam", zaten, "kör"...

13.

Defter'e dönüyoruz.

(14 Eylül 1981) Wittgenstein'ı anarak ("düşünce huzuru"), *sürekli huzursuzluk*'tan sözettikten sonra, şöyle düşünmüşüm:—

Bir kez ne olduğumu, ne yapabileceğimi kabullensem, bulabileceğim belki o "huzur"u — ama olmuyor bir türlü; sürekli hayallerimin peşinde, kuruntu bir gerçek içinde yaşıyorum.

Bu olabilir mi? Kişinin gerçekte yaşadığı yaşam — ya da, tek bir yaşantı— *kuruntu bir gerçek* olabilir mi? — Çelişme(zlik) ilkesine de boşverelim : *kuruntu* ile *gerçek*'i geçişli —biribirinin içinden geçebilecek— nesneler sayalım — gene *kuruntu* (kurmaca, aldatmaca; giderek, yalan) olduğunu bildiğim birşeyi yaşarken, sahi miyim? — Ne demek burada, 'sahi'?...

14.

Uzunca bir aradan sonra, yeniden ortaya çıkıyor, *problem* (13 Haziran 1982).

'Hayal ile gerçek' üzerine geliştirmeğe çalıştığım düşüncelerin arasında, şöyle deyiveriyorum:—

En 'hakikatli' olmağa çalıştığımda; herşeyi 'olduğu' gibi yazmağa çalıştığımda bile, geriye hep yalanlanmışlık duygusu kalıyor — kendimi, bu defteri yazmak üzere kandırdığım gibi bir duygu — — şimdi, bu 'kandırma'yı 'itiraf' ederken bile!

O zaman, nerede durulabilir ki?!

Yalanlarımız bile yalansa; yalan söylediğimizi 'itiraf' ederken bile yalan söyleyebiliyorsak, herhangi bir 'doğruluk' olanağımız kalıyor mu?

Kendime biraz daha yüklendikten sonra, şöyle yanıtlamışım bu soruyu:—

Kalıyor: Yalanlarımızı 'itiraf' ederken de yalan söylediğimizi itiraf etmemiz, doğrudur. — Ya da, bunun bile, bir kez daha, yalan olması, yine aynı doğruya varır eninde-sonunda...

Bilmiyorum.

— Zaten hemen (bir sonraki sayfada) Kelime — 'mantık' (logike—"kelâm") oyunu demişim. Burada Russell'ın "paradoks"larına falan girmeye niyetim yok; ama, şu açık: *problem olduğu* gibi duruyor...

Bunu, zaten, en başta söylemedim mi?

15.

Devam edelim öyleyse.

Sonradan yayımladığım 'Hayal-Gerçek Notları'na ne-dense girmemiş bir düşünce (7 Temmuz 1982) şöyle:—

Kişinin belirli bir anda yaşadığı hep hayalleridir — ya da, aldanmaları; gerçeklerini ise hep sonradan, çok sonradan, geçmiş olarak yaşar — yani kendisini belirleyen, hep gerçekler olduğu halde, yaşadığı hep hayallerdir.

Aynı çelişik durum, başka bir biçimde ortaya çıkıyor: Hayaller nasıl olur da yaşana'bilir ki, kişiyi belirleyen hep gerçekler ise; ve tersi : yaşanan hep hayaller'se, gerçekler yaşanmıyor demektir; yaşanmayan gerçekler nasıl belirliyor kişiyi, o zaman?...

Bu ancak tam anlamıyla kökten (radikal) bir bilisizlik (agnosis) geçerliyse olanaklı olabilir: zaten, gerçeklikle ilgili bütün tasarımlarım, hayalse —yanılgıysa—, kendim-

le ilgili bütün tasarımlarım da hayaldir — kendini-aldatmadır...

Bu, çekilir gibi bir sonuç değil: Kendimizi hiç bilemeyeceksek, nasıl yaşıyoruz — ve, neden?... — *Gerçekler*'imizi ancak *sonradan bilir*ken bile, yanlış içinde olabileceğimiz düşüncesi, onları zaten hiç yaşamamış olmamız düşüncesinden daha az çekilir de değil.

16.

Zaten üç gün sonra (11 Temmuz 1982) devam etmiş; bir de yeni bakış açısı bulmuşum:—

Kendi kişiliğini gözete, koruya, onu despot kıldın kendine... 'İstediğim' dediğin şeyler, sonuç itibariyle, kendi elinde olmayan şeyler hâline geldi...!

Kendini aldatma yerine kendine —kendi *olarak*— aykırı düşme öne çıkıyor burada: "Özgürlük" sorunu ile birlikte — o sorunu sonraki kitaplarımda epey ele aldım; şimdi *kendilik* daha önemli: Belki özgürlüğe, sahicilik sorununun yalnızca bir sonucu —ya da sonuçsuzluğu— diye bakılabilir ben, sahiden bensem, özgürümdür — mü?!... Ya, yukarıdaki düşünceden çıkan sonuç : *tam* olarak *kendim* ('istediğim') olduğumda, artık 'elimde olmayan' hâle mi gelirim — 'sahici kendi' olmak, özgür olmaya engel mi — kendim olmamla özgür eyleme olanağımı yok mu ederim?...

— 'Kendi sahicı ben'im' diye birşey varsa ancak, özgür; yani, kendi kendimi belirleyici olabilirim — yoksa, her türlü 'etki'ye açık olmak *kendime özgü* bir eylemde bu-

lunamam — mı?!... *Bu* da, yeniden, bir koşul, bir etken, bir belirlenmişlik değil mi?...

17.

Burada, tek çıkar yol —aldatıcı olamayacak, aldanmış olamayacağımız— gibi görünen, içine bütün kendimizi koyarak, içinde bütün kendisi duran bir kişi ile ilişkimizde yaşadığımız dolu bir an — bir an ama — bir an; ama, artık hiç unutamayacağımızı bildiğimiz; içimize, en derinlerde bir yerimize, kopmazca, kopamazca, koparılamazca yerleştğini bildiğimiz; ölünceye dek (değiştirmeğe, bozmamağa, kirletmemeğe çalışarak) taşıyacağımızı bildiğimiz, bir ânın anısı ölürken de, son bir kez anımsamak isteyeceğimizi bildiğimiz, bir anı—— tek bir an—

— Ama, bunun bile aldatıcı —kendini aldatma— olabilmiş olabileceği düşüncesi——

bu, şimdi (13 Nisan 1995) yazmağa dayanabileceğim birşey değil———

Maxima Subergia, vel Abjectio maximam animi impotentiam indicat.

Spinoza, *ib.*, Prop. LVI

[...] d.h. nur der Selbst ist sich eigentlich der Gegenstand, oder der Gegenstand hat nur Wahrheit, insofern er die Form des Selbst hat.

Hegel, *ib.*, B.I.b

Nur der Thäter lernt.

Nietzsche, *ib.*, S. 443, 645

En büyük kendini-beğenme de, kendini-horgörme de, ruhun en büyük edemezliğini gösterir.

[...] yani, yalnızca kendi, kendi kendisinin sahibi nesnesidir, ya da nesne ancak kendi['nin] biçimine sahip olduğu kadarıyla, doğruluğa sahiptir.

Yalnızca eyleyen öğrenir.

Bu kitabın
tasarısı Mayıs 1990'da kurulmuş;
ana metin **YENGEÇ**'in yazılışı, kesintilerle, Şubat 2005'e dek,
çeşitli yerlerde
(İstinye, Ataköy, Yeşilbahar / Yoğurtçubaşı: Çiftehavuzlar,
Karamürsel, Arkent, Kemalettin Tuğcu / Kalantor: Çengelköy,
Levent, Fındıklı, Gümüşsuyu, Yalıkavak, Gümüşlük)
sürmüştür.
'Önce'sine konan metin, **Burada**,
Ocak 1987 - Haziran 1994 arasında;
'sonra' gelen **Notlar** da, metin içinde belirtilen günlerde
yazılmış;
kitabın yapısı
Şubat - Mart 2005'de kurulmuştur.
Cilt boyunca kullanılan mottolar, metinler tamamlandıktan sonra
seçilmiş ve düzenlenmiştir.
Cilt içinde kullanılan fotoğraflar / tıpkıbasımlar,
sayfa sırasıyla, şunlardır:-
s. 7, Oruç Aruoba, "Manzara", Eğribel Geçiti, Doğu Karadeniz
23 Mart 2004;
s. 34-35, Albrecht Dürer, "Yengeç" 1490(?);
s. 138, El Lissitzky, "The Constructor" (Yapımcı) 1924;
s. 157, Oruç Aruoba, "Dağ Kulübesi", **ib.**

ORUÇ ARUOBA
KOLEKSİYONU

yürüme üçlüsü

yürüme, 1992
de ki işte, 1990
tümceler, 1990

hani, 1993
uzak, 1995
yakın, 1997
ile, 1999
Çengelköy Defteri, 2001
olmayalı, 2003
benlik, 2005

şiiirler

ol/an, 1994, 2005
kesik esin/tiler, 1994, 2005
Geç Gelen Ağıtlar, 1994, 2005
sayıklamalar, 1994, 2005
Doğançay'ın Çınarları, 2004
Meşe Fısıltıları, 2007

Metis Felsefe
ISBN-13: 978-975-342-125-6

Metis Yayınları
www.metiskitap.com